

WWF

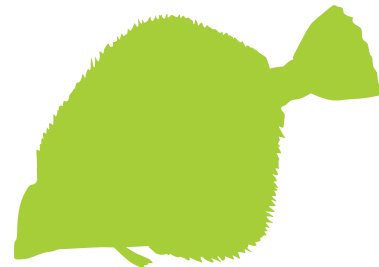
OPAS

2012

MEREN HERKKUJA

Kuluttajan kalaopas

SISÄLTÖ

Näin luet kalaopasta	3
Kahdeksan kalavinkkiä	4
MSC-merkitty kala	5

Lajiesittelyt ja luokitukset

Ahven	6	Meriantura	37
Alaskanseiti	7	Meribassi	38
Ankerias	8	Merikrotti	39
Anjovis	9	Miekkakala ja marliini	40
Haimonni eli pangasius	10	Molva	41
Hait ja rauskut	11	Muikku	42
Harjus	12	Mustekalat	43
Hauki	13	Nahkiainen	44
Hokikala	14	Nieriä	45
Hopearuutana	15	Niilinahven	47
Hummeri	16	Osterit	48
Kalmari	17	Puna-ahven	49
Kampasimpukat	18	Rapu eli jokirapu ja täplärapu	50
Kampela	19	Ruijanpallas	51
Hieta-, puna- ja piikkikampela	20	Salakka	52
Karppi	21	Sampi	53
Katkarapu	22	Sardiini	54
Keisarihummeri eli merirapu	23	Seiti	55
Kilohaili	24	Siika ja peledsiika	56
Kirjolohi	25	Silakka ja silli	58
Kissakala	26	Sinisimpukka	59
Kolja	27	Suutari	60
Kuha	28	Särki	61
Kultaotsa-ahven	29	Säyne eli säynävä	62
Kuningasrapu	30	Taimen	63
Kuore	31	Taskurapu	64
Lahna	32	Tilapia	65
Lohi eli Atlantin lohi	33	Tonnikalat	66
Made	35	Turska	68
Makrilli	36		

Lisätietoa kalasta ja kalastuksesta	70
Kalastuselinkeino Suomessa	71

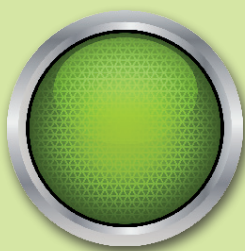
NÄIN LUET KALAOPASTA

Kalaoppaan lajit edustavat Suomessa yleisesti tarjolla olevia ruokakaloja ja ne on valittu ympäristöperustein. Ympäristöystävälliseen kuluttamiseen opastetaan liikennevaloin: vihreä, keltainen ja punainen.

Koska mukana on myös paikallisia kalakantoja, voi Suomessa vihreän luokituksen saanut paikallisesti elinvoimainen laji saada muualla maailmassa esimerkiksi punaisen valon. Suo-

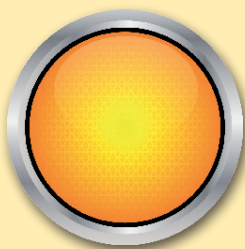
situkset muuttuvat kalakantojen kehityksen ja uusimpien tutkimustulosten myötä.

Väriluokitukset perustuvat WWF:n tilaamiin riippumattomiin arviointeihin kalakantojen tilasta. Ulkomaisten lajien arvioinneissa käytetyt tiedot perustuvat mm. Kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) virallisiin arvioihin kalakantojen tilasta ja kalastuksen kestävydestä.

Suosi

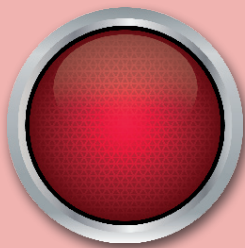
Paras valinta. Kalakannat ovat elinvoimaisia ja pyynti ei aiheuta merkittäviä ympäristöhaittoja. Kaikki MSC-sertifioidut kala- ja äyriäistuotteet saavat vihreän valon.

Harkitse

Kalakannat saattavat olla heikkoja ja paikoin ylikalastettuja tai kalastusmenetelmät saattavat olla ympäristölle haitallisia. Pyyntin kestävyys saattaa myös vaihdella alueittain.

Kasvatettu kala saa pääosin keltaisen valon. Kalankasvatuksessa kuluu rehuna enemmän kalaa kuin mitä kasvatus tuottaa. Kalanrehu valmistetaan luonnosta pyydyistä kaloista, joiden alkuperän vastuullisuuteen ja kestävyys ei kiinnitetä vielä riittävästi huomiota.

Vältä

Laji on uhanalainen tai voimakkaasti ylikalastettu tai pyyntiin käytetään tuhoisia kalastusmenetelmiä.

Lähes kaikki syvänmeren lajit saavat punaisen valon. Ne ovat erityisen herkkiä ylikalastukselle ja kalastusmenetelmät ovat usein tuhoisia.

KAHDEKSAN KALAVINKKIÄ

1. Suosi kotimaista kestävästi pyydettyä kalaa. Korvaamalla kulutuksessa tuontikalaa paikallisilla saaliilla, voidaan kalastuspainetta valtamerissä laskea. Kotimaisen kalan pyynnin ympäristövaikutuksista meillä on myös parempi tietous. Lähellä tuotettu kala vähentää kuljetuksesta aiheutuvia ympäristöhaittoja ja on myös tuoreempaa kuin kaukaa kuljetettu.
2. Syö ravintoketjussa alaspäin! Jätä suuret petokalat rauhaan ja syö enemmän pieniä, nyt pääosin eläinten rehuksi päätyviä lajeja, kuten silakkaa ja sardiineja. Vähennä samalla lihansyöntiä. Ostamalla voit vaikuttaa.
3. Kysy Marine Stewardship Council-ympäristömerkittyjä kalatuotteita! Maailmanmarkkinoilla on myynnissä jo yli 12 000 MSC-merkittyä kalatuotetta. Eri maissa saatavilla olevat tuotteet löydät osoitteesta www.msc.org/where-to-buy. Suomessa MSC-sertifioitujen kalatuotteiden osuus on hyvässä kasvussa.
4. Älä osta tai pyydä alamittaisia kaloja. Kalakannan säilymiselle on tärkeää, että kalat ehtivät kasvaa kyllin suuriksi lisääntyäkseen edes kerran ennen kuin ne pyydetään. Varmista että ostamasi kalat ovat suurempia kuin niiden virallinen alamitta. Kauppa ei saa myydä alamittaisia kaloja mutta väärinkäyttöksiäkin esiintyy! Kalojen alamitat koskevat luonnonvesistä pyydettyjä, ei-viljeltyjä kaloja ja ne on määrätty kalastusasetuksella. Monella tavallisella kauppa-kalalla ei ole alamittaa lainkaan.
5. Osta vaihtelevasti! Pyri ostamaan myös vajaan hyödynnettyjä lajeja kuten särkikaloja, jolloin suosituimpiin lajeihin kohdistuvat pyyntipaineet pienenevät.
6. Vältä ostamasta syvänmerenlajeja, koska ne ovat erityisen herkkiä liikakalastukselle. Syvänmerenkalastus on edelleen suurilta osin rajoittamatonta. Syvänmerenlajeja voi olla sekä kalatiskaissa että pakastetuissa kalatuotteissa (esim. pallaskalat, merikrotti, puna-ahven).
7. Älä osta kaloja tai äyriäisiä, jotka ovat uhanalaisia. Listat uhanalaisista kaloista: kansainvälinen: www.redlist.org, kotimaiset lajit: <http://www.ymparisto.fi> (hae: ”punainen kirja 2010”).
8. Uskalla kysyä! Älä lannistu, vaikka et aina saisi vastausta. Monet, jotka myyvät kalaa ja äyriäisiä, eivät välttämättä tunne kalojen biologiaa tai kalastuksen ympäristövaikutuksia. Kysymällä vaikutat myönteisesti tiedon ja vastuullisuuden lisääntymiseen eri kalakauden portaissa.

MSC-MERKITYT KALATUOTTEET

MSC (Marine Stewardship Council) on riippumaton, voittoa tuottamaton organisaatio, joka ylläpitää sertifiointijärjestelmää kala- ja äyriäistuotteille. MSC-sertifikaatti takaa, että kala on pyydytetty ekologisesti kestäväällä tavalla. Kaikki MSC-tuotteet saavat WWF:n luokituksessa vihreän valon.

MSC:n tavoitteena on vähentää ylikalastusta eli luonnonvarojen kestämatöntä käyttöä. Kalapopulaation on oltava riittävän suuri, jotta se kestää kalastuksen kaupallisiin tarkoituksiin. MSC-ser-

tifioidun kalakannan kalastuksen on myös oltava kestäväällä tasolla, ettei se vaaranna kohdepopulaation eikä mahdollisesti sivusaaliiksi joutuvien muiden lajien elinvoimaisuutta. Lisäksi MSC:n peruseriaatteisiin kuuluu kalavesien hoitoon liittyviä vaatimuksia.

MCS-tuotteen tunnistat sinisestä ovaalinmuotoisesta merkistä.

Lue lisää: www.msc.org

© Quentin Bates / WWF-Canon

© Erling Svensen / WWF-Canon

© naturepl.com/Jeff Rotman / WWF

AHVEN

(*Perca fluviatilis*)

R: Abborre

E: Perch

15–30 cm

Suositus: Vihreä valo

Osta ahventa. Ahven on maukkaimpia kotimaisia kalojamme, jota arvostetaan suuresti myös muualla Euroopassa. Ekologisin vaihtoehto on kalan pyytäminen itse onkimalla ja valmistaminen saman tien tuoreeltaan ilman kylmäsäilytyksiä.

Tiesitkö, että:

Ahven valittiin Suomen kansalliskalaksi vuonna 1994 Kalatalouden Keskusliiton järjestämässä äänestyksessä.

Ahven lienee jokaisen onkimiehen tuntema raitapaita. Ahven on mainio ruokakala, jota on pidetty arvossa jo tuhansia vuosia. Ahven on suomalaisittain niin yleinen, ettei tule helposti ajatelleeksi sen olevan yksi arvostetummista herkuista monessa Euroopan maassa.

Ahven voi saavuttaa jopa yli kahden kilon painon, mutta niin suuria körmyniskoja tapaa harvoin. Paikoittain isot ahvenet voivat kantaa mukanaan merkittävää myrkkynuormaa, jolloin niitä ei kannata syödä usein. Ahvenen sanotaan tarttuvan kaikkiin pyydyksiin, ja siksi se onkin

ollut pitkään suosittu ruokakala ja urheilukalastuksen kohde. Vapaa-ajankalastajien vuosittaiset ahvensaaliit ovat vaihdelleet 11- 18 miljoonan kilon välillä. Tämä on noin kolmasosa koko vapaa-ajankalastajien saaliista. Ahvenen ammatikalastus merialueilla on ollut kasvussa, mutta kokonaissaalis on kuitenkin vain kolmasosan vapaa-ajankalastajien saalismäärästä.

Levinneisyys

Ahven on Suomen yleisin kala. Sitä esiintyy koko Suomessa pohjoisinta käsivarren Lappia lukuun ottamatta. Ahven on sisävesilaji, joka elää myös meren rannikolla. Keväällä ahvenet hakeutuvat suojaisiin lahtiin tai puroihin, joissa on riittävän lämmintä vettä mädille ja poikasille.

Kalastusmenetelmät

Verkot, rysät, merrat, koukut, katiskat ja vapa-kalastus.

Nykyinen kalakanta

Merialueiden ja sisävesien ahvenkannat kestävät nykyisen kalastuksen. Merialueella ahvenen on todettu kärsivän rehevöitymisestä, kuitenkin saalismäärät ovat olleet viime vuosina jopa kasvussa. Ahvenen kasvu voi kärsiä myös liian tiheästä kannasta ja pienikokoista ahventa on paikoin varaa harventaa kasvun nopeuttamiseksi.

ALASKANSEITI

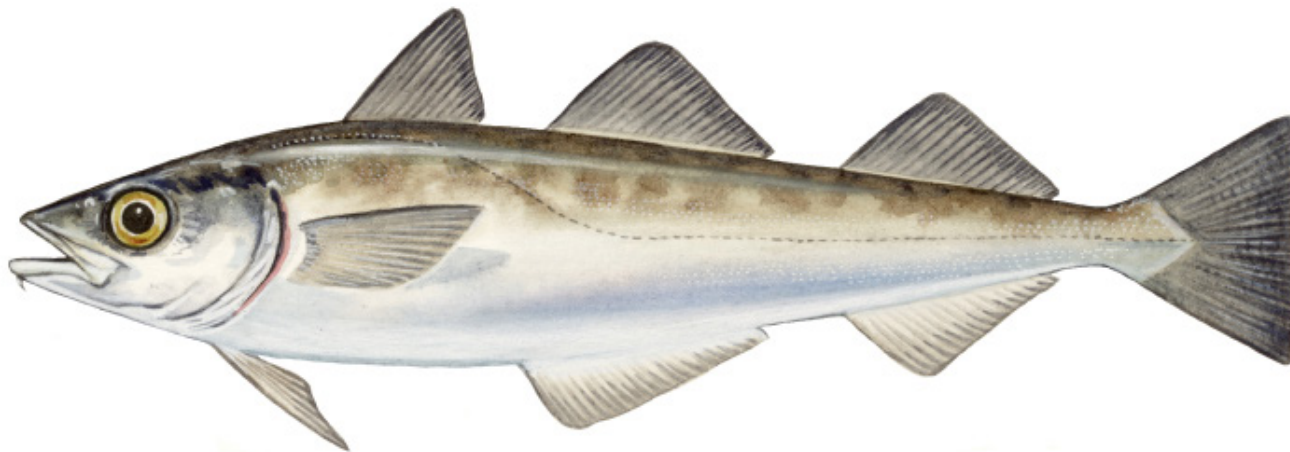
(*Theragra chalcogramma*)

R: Alaska pollock

E: Alaska pollock

55-75 cm

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

Suositus: Keltainen valo

Alaskanseiti on noussut viime vuosikymmeni- en aikana erittäin tärkeäksi talouskalaksi ja sen suuria populaatioita pidetään maailman merkittävimpänä ruokakalavarantona. Alaskanseitin kannat ovat vielä suhteellisen vakaita, mutta suuren kysynnän vuoksi ne ovat vaarassa joutua liikakalastuksen kohteeksi. Suosi alaskanseitiä, joka on MSC-sertifioitua.

Alaskanseiti kuuluu turskakalojen lahkoon ja se muistuttaakin ulkonäöltään huomattavasti turskaa. Se on kylmässä vedessä viihtyvä petokala, joka saalistaa kaloja ja äyriäisiä. Alaskanseiti viihtyy pääasiassa pohja- ja välivedessä, mutta kutuaikaan keväällä se nousee suurissa parvissa rannan tuntumaan lisääntymään.

Alaskanseitiä käytetään satojen elintarvikkeiden raaka-aineena Euroopassa, Pohjois-Amerikassa ja Japanissa. Erityisesti kalapakasteet kuten kala-puikot sekä surimi ovat hyvin usein valmistettu alaskanseitistä. Myös sen mätiä käytetään paljon elintarvikkeiden valmistuksessa.

Levinneisyys

Alaskanseitin elinaluetta on Pohjoinen Tyynimeri. Suuria populaatioita elää muun muassa Alaskan rannikolla ja Beringinmerellä.

Kalastusmenetelmät

Troolauk.

Nykyinen kanta

Kanta on vielä suhteellisen vakaa ja alaskanseiti on Pohjoisen Tyynenmeren yleisimpiä kalalajeja. Kalastuspaine kasvaa kuitenkin jatkuvasti ja nyt on jo havaittavissa kalakantojen paikallista taantumista. Suosi MSC-sertifioituja Alaskanseiti-tuotteita.

ANKERIAS

(*Anguilla anguilla*)

R: Europeisk ål

E: Eel

Koiras alle 50 cm, naaras 50–100 cm

Suositus: Punainen valo

Ankerias on Suomen uhanalaisuusluokituksen (2010) mukaan erittäin uhanalainen laji. Samassa kategoriassa nisäkäspuolelta löytyy esimerkiksi susi. Suomen sisävesistä pyydetty ankeriaat ovat pääosin sinne istutettuja. Ankeriasistutuksiin Suomessa käytetyt lasiankeriaat on pyydetty kesken merivaelluksen esimerkiksi Ranskan rannikolta. Istutukset järvisuomeen eivät ole omiaan tukemaan lajin säilymistä koska vesirakentaminen estää sukukypsien kalojen laajamittaisen paluun Sargassomereen lisääntymään. Suomessa tapahtuva pyynti vastaavasti vähentää kudulle pyrkivien ankerioiden määrää. Vältä myös ulkomailta tuodun ankeriaan ja lasiankerioiden ostamista.

Ankeriaalla on kiehtova elinkaari, jota ei vielä kukaan tunneta täysin. Nämä käärmeäiset otukset ovat pitkäikäisiä kaloja ja vaeltavat yli 6000 kilometriä lisääntyäkseen.

Uskotaan, että kaikki ankeriaat lisääntyvät Atlantin luoteisosassa, Sargassomeressä. Vastakuoriutuneet ankeriaan poikaset aloittavat pitkän vaelluksensa merivirtojen mukana kohti

Euroopan makeita vesiä. Euroopan rannikolle saapuessaan ankeriaat ovat noin kuusivuotiaita. Sisävesiemme ankeriaskannat ovat nykyään istutusten varassa koska sinne johtavat joet ovat padottuja.

Levinneisyys

Pohjois-Atlanti, Pohjanmeri, Itämeri, Välimeri, joista ne vaeltavat edelleen sisävesiin kasvaan.

Kalastusmenetelmät

Rysät, pitkäsiima ja katiskat.

Nykyinen kalakanta

Luontaiset ankeriaskannat ovat uhattuina. Ankeriaan läpinäkyvät poikaset, lasiankeriaat, ovat olleet voimakkaan pyynnin kohteina ja vähentyneet merkittävästi. Ankerias lisättiin uhanalaisten eläin- ja kasvilajien kauppaa säätelevän kansainvälisen CITES-sopimuksen liitteeseen II kesäkuussa 2007. Uhanalaisuusluokitus astui voimaan maaliskuussa 2009, minkä jälkeen ankeriaan kansainvälinen kauppa on ollut sopimusvaltioissa erityisluvanvaraista.

ANJOVIS

R: Anjovis

E: Anchovy

12-20 cm

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

Suositus: Keltainen valo sardellille

(*Engraulis encrasicolus*)

Euroopassa myydään anjovis-nimellä useita sillikalojen heimoon kuuluvia kaloja. Sardelli on tämän öljyyn säilötyn kalasäilykkeen yleisin raaka-aine. Sardelli on herkkä liikakalastukselle. Osissa sardellin elinaluetta Välimerellä kalastuspaine on ylittänyt kannan sietokyvyn ja on jouduttu turvautumaan aluekohtaisiin, määräaikaisiin kalastuskieltoihin.

Suositus: Vihreä valo kilohailille

(ks. sivu 24)

Sardelli on Euroopan rannikon tuntumassa, suurissa parvissa elävä sillikala. Se käyttää ravinnokseen planktonia ja ravinnon perässä parvet usein muuttavat kesäisin pohjoisemmaksi ja hakeutuvat pinnan tuntumaan. Sardellit muodostavat erittäin suuria kalaparvia, jotka toimivat ravintona monille eläinlajeille. Sardellien ja muiden pienten sillikalojen väheneminen johtaa usein negatiivisiin muutoksiin ravintoketjuissa.

Levinneisyys

Sardellin elinalueita ovat Välimeri, Mustameri sekä Pohjois-Atlantin itärannikko.

Kalastusmenetelmät

Troolaus ja nuottaus.

Nykyinen kalakanta

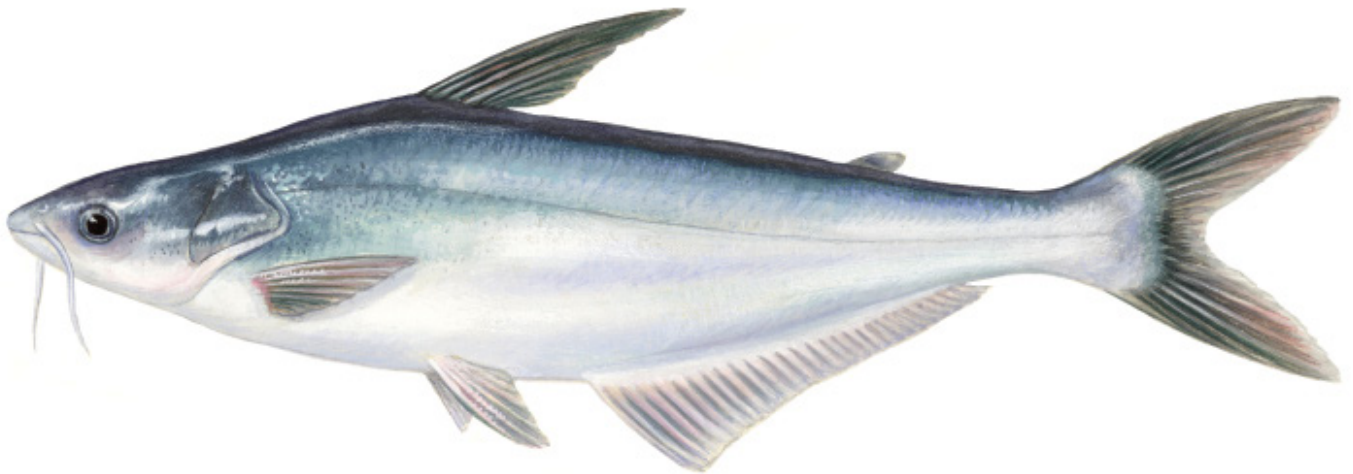
Sardelli on kärsinyt liikakalastuksesta ja joillain vanhoilla elinalueilla kannan toipuminen on epävarmaa. Tästä syystä on tärkeää, että kalastusalueita jopa suljetaan väliaikaisesti ja kannan annetaan elpyä.

HAIMONNI eli pangasius

(*Pangasius hypophthalmus*)

R: Hajmal

E: Pangasius

Sertifiointi tulossa (Moving towards certification)

Haimonnin tuotannossa on vielä tällä hetkellä paljon ongelmia. Verkkoaltaiden ja lammikoiden aiheuttamaa ravinne- ja lääkeainekuormitusta ei säädellä riittävästi. Rajusti kasvavan kysynnän vuoksi uusia altaita raivataan monimuotoisuudeltaan arvokkaille kosteikkoalueille. Rehun hankinnan vastuullisuudessa on myös paljon kehitettävää. Suomalaisten on myös hyvä muistaa kaukaa tuotetun kalan kuljetuksesta syntyvät ympäristövaikutukset ja suosia lähialueiden kaloja.

Haimonnin vastuullisuus riippuu myös kalan tarkemmasta alkuperästä. Vietnam on suurimpia haimonnin tuottajamaita ja se on kirjallisesti sitoutunut sertifiimaan tuotantoaan kestävyyskriteerien mukaisesti niin että vuoteen 2015 mennessä 50 % ulkomaan viennistä on ASC-sertifioitua. ASC- sertifikaatti on myös WWF:n hyväksymä sertifiointi kasvatettu kalalle ja muille vesiviljelytuotteille (<http://www.ascworldwide.org/>). Tavoitteena on, että tulevaisuudessa vähintään 75 % Vietnamin vientiin tuotetusta haimonnista olisi ASC- merkittyä.

Haimonni on makean veden kala ja kotoisin Aasiasta. Haimonni on suomalaisillakin kalatiseilla yleistynyt ulkomaan eväkäs. Haimonnia myydään myös nimellä pangasius, joka on sen tieteellinen sukunimi. Ruokakalana haimonnin sanotaan muistuttavan esim. kuhaa. Aikuinen kala on tasaisen harmaa ja normaali myyntikoko on alle kaksi kiloa.

Tämä haimonni on sukua toiselle, akvaariokalana pidettävälle pienikokoisemmalle haimonnijille (*Pangasius macropthalmus*).

Levinneisyys

Elää luonnonvaraisena Mekong-joen vesistöalueella. Nykyisin haimonnia tuotetaan laitospuotuksella jokiin rakennetuissa kassikasvatuslaitoksissa ja lammikoissa lähinnä Thaimaassa ja Vietnamissa.

HAIT JA RAUSKUT

(*Selachimorpha, Batoidea*)

R: Hajar och rockor

E: Sharks and rays

Suositus: Punainen valo

Älä osta haita tai rauskuja. Suurin osa lajeista on voimakkaasti liikakalastettuja ja monet lajeista ovat uhanalaisia. 100 miljoonaa haita ja rauskua arvioidaan jäävän joka vuosi sivusaaliiksi, kun muita lajeja kalastetaan mm. pitkällä siimoilla.

Tiesitkö, että:

Useimpien haiden on uitava koko ajan kyetäkseen hengittämään: uimessa vesi virtaa kidusten läpi.

Hait ja rauskut ovat rustokaloja, joilla on saalista-jina suuri merkitys meriekosysteemin toiminnalle ja rakenteelle. Lajeista suurin osa elää valtameri-alueilla, mutta joitakin lajeja tavataan myös makeissa vesissä kuten Missisipissä Amerikassa ja Amazonjoessa Brasiliassa.

Useimmat lajit elävät suhteellisen pitkäikäisiksi ja lisääntyvät hitaasti. Ne tuottavat vain muutaman jälkeläisen vuosittain. Siksi säänneltykin kalastus vaikuttaa haitallisesti hai- ja rauskulajeihin ja monet lajeista ovatkin uhanalaisia esimerkiksi Pohjanmeressä.

Hait syövät kaloja, merikilpikonna, hylkeitä ja jopa pieniä valaita. Maailman suurin kala on valashai. Tämä 15 metrin pituiseksi kasvava jättiläinen syö monista sukulaisistaan poiketen pelkää planktonia.

Suurelta osalta haita puuttuu virallinen uhanalaisuusluokitus pääosin kalastuspoliittisista syistä. Myös sillihai (*Lamna nasus*, kuvassa) ansaitsisi tulla virallisesti suojelluksi. Sillihain liha on kuitenkin arvostettu ruoka-aine ja varsinkin keitoksi laitettavista mauttomiksi luonnehdittavista evistä maksetaan paljon. Sen pyynti EU:n alueella on lopetettu 2010 mutta Atlantilla kalastavilla muilla valtioilla pyynti jatkuu rajoituksetta.

Rauskulajeja on maapallolla yli 500 ja suurin osa niistä elää merenpohjalla saalistaen pohjaeläimiä kuten rapuja ja simpukoita. Usein rauskut ovat kalastuksen sivusaalista ja rauskuista hyödynnetään ihmisravinnoksi yleensä vain evät ja pyrstö. Suomessakin valitettavasti kaupataan mm. tuoreita rauskunsiiپی. Rauskuista esimerkiksi silo-rausku on vähentynyt dramaattisesti kalastuksen seurauksena.

HARJUS

(*Thymallus thymallus*)

R: Harr

E: Grayling

30–50 cm

Suositus: Vihreä valo
Pohjois-Suomen harjukselle

Suositus: Keltainen valo
Etelä-Suomen sisävesikannoille

Suositus: Punainen valo
meriharjukselle

Harjuksen merikutuiset kannat on Suomessa luokiteltu äärimmäisen uhanalaisiksi ja niiden epäillään olevan sukupuuton partaalla. Meriharjuskantojen heikentymisen syynä pidetään mm. Itämeren rehevöitymistä. Ruotsissa meriharjuskantojen arvellaan kasvaneen, kun meritaimenen verkkokalastusta on rajoitettu keväisin ja syksyisin. Harjusta ei juuri ole kaupan.

Tiesitkö, että:

Harjus on lähes yksinomaan vapakalastajien saaliskala. Sen timjamintuoksuiseksi luonnehdittu liha kestää huonosti säilytystä ja harjusta ei olekaan kaupan. Monien mielestä harjus on kuitenkin kaikkein herkullisin kalamme juuri graavina tarjoiltuna, ja onpa siitä kotikutoista sushiakin uskallettu eräkämpillä valmistaa.

Harjus on sukunsa ainoa edustaja Euroopassa. Harjus kuuluu kuitenkin lohen ja taimenen tavoin lohikaloihin. Lohikalaksi sen tunnistaa rasvaevästä. Harjuksella on huomiota herättävän suuri selkäevä, josta sen suomenkielinen nimikin juontaa

juurensa. Yleisväritykseltään harjus on hopeinen, evät voivat varsinkin kutuaikana olla tumman purppuraiset. Suomut ovat viivasuorissa riveissä.

Harjus vaatii viileää ja runsashappista vettä. Toisin kuin muut Suomen lohikalat, harjus lisääntyy keväällä. Harjuksen ravintoa ovat monenlaiset pikkueläimet sekä pienet kalat.

Levinneisyys

Harjus on yleinen kala pohjoisen happirikkaisissa viroissa ja järvissä. Se tulee kuitenkin toimeen myös Pohjanlahden murtovedessä. Suomen vesillä sinnittelee vähälukuinen meressä lisääntyvä meriharjuskanta. Etelä-Suomen sisävesikannat on määritelty silmälläpidettäväksi; harjusta tavataan paikallisesti ja pienempinä populaatioina mm. suurten reittivesiemme koskissa ja Saimaan karikoilla.

Kalastusmenetelmät

Harjukseen ei kohdistu ammattimaista kalastusta ja harjus onkin pääasiassa virkistyskalastajien kohde. Harjusta kalastaessa tulee huolehtia, ettei ota saaliiksi liian pieniä yksilöitä. Suosikin yli 35 cm yksilöitä äläkä pyydä harjusta sen kutuaikaan keväällä ja alkukesästä.

Nykyinen kalakanta

Pohjoisen vesissä harjus on elinvoimainen ja kestää siihen kohdistuvan vapakalastuksen, tunturivesien verkkokalastus sen sijaan on sen suuri uhka. Meriharjus havainnot ovat viime vuosina olleet Suomessa vähissä ja välillä meriharjuksen on jopa pelätty hävinneen kokonaan vesistämme. Järvisuomen perhokalastajat arvostavat harjusta ja laskevat sen usein takaisin. Merestä harjusta ei sen uhanalaisuuden vuoksi tulisi lähteä pyytämään lainkaan.

HAUKI

(*Esox lucius*)

R: Gädda

E: Pike

50–60 cm

Suositus: Vihreä valo

Kotimaisena kalana hauki on suositeltava ravinto-kohde!

Tiesitkö, että:

korppolaiset ovat lahjoittaneet Tasavallan presidentille jouluhauen jo Kekkonen ajoista lähtien.

Hauki on ahnas petokala, joka saalistaa toisia kaloja, jopa omia lajikumppaneitaan. Hauki on suurikokoisimpia kalojamme ja varsin yleinen sekä sisävesissä että rannikkoalueilla. Maailmanlaajuisesti hauki on laajimmalle levinnyt sisävesikalana. Hauki on tuntemattomasta syystä paikoitellen vähentynyt merialueilla.

Hauki voi kasvaa jopa 1,5 metriä pitkäksi ja saavuttaa yli 20 kilon painon. Hauen arvostus ruokakalana on pääosin laskenut, mutta se on edelleen tärkeä saalis niin vapaa-ajan kalastajille kuin ammattikalastajillekin.

Levinneisyys

Hauki elää koko maan laajuisesti järvissä, joissa ja meren rannikolla. Ulkosaaristossa hauki on viime vuosina taantunut.

Kalastusmenetelmät

Verkot, rysät, katiskat, koukut ja vapapyydykset.

Nykyinen kalakanta

Haukikannat ovat suhteellisen vakaat, erityisesti sisävesissä. Vuonna 2010 haukea pyydettiin rannikoltamme 1800 tonnia. Haukisaaliista noin 90 prosenttia on vapaa-ajan kalastajien saalista. Suositussa merialueen ulkoluotojen haukipyyntissä suurimpien kalojen määrä on kuitenkin laskenut viime vuosina. Aikoinaan haukia istutettiin vuosittain yli 30 miljoonaa poikasta. Kalojen mätä ja maiti lypsettiin kotikeinoin ja kutua levitettiin, mutta tällainen kalavesiä hoitava harastustoiminta on loppunut kokonaan.

HOKIKALA

(*Macrurus novaezelandiae*)

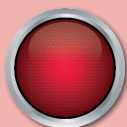
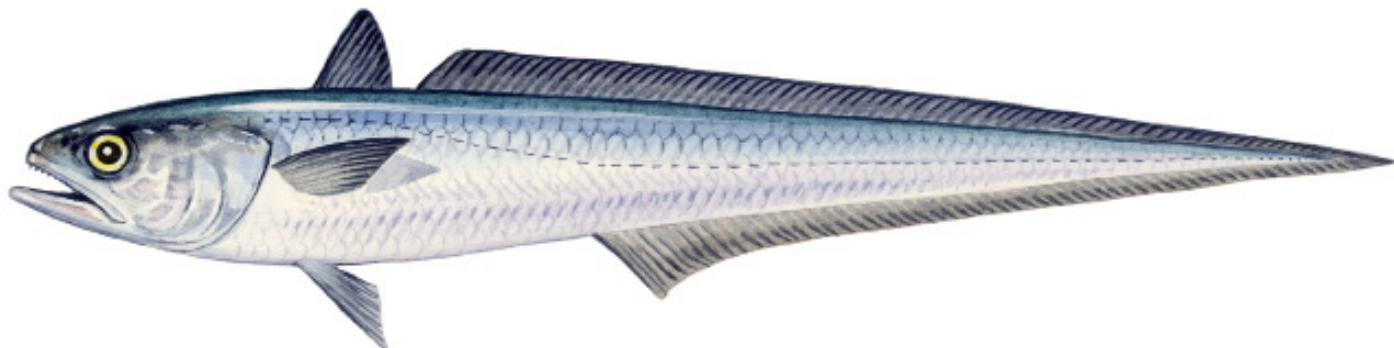
R: Hoki

E: Hoki, Blue Grenadier

60–120 cm

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

SERTIFIOITU
VASTUULLISESTI
PYYDETTY
MSC
www.msc.org

Suositus: Punainen valo

Hokikala on haluttu saalis ja voimakkaan kalastuksen kohteena. Kalastuspaine on paikoitellen laskenut kannan kokoa ja sivusaalisongelmia esiintyy. Kalastusrajoitusten myötä kannan toivotaan elpyvän. Tarkkaa, luotettavaa tietoa hokikalan kantojen kehityksestä ei tällä hetkellä ole saatavissa. Kun haluat varmistaa, että ostamasi hokikala on vastuullisesti pyydettyä niin vaadi kauppiaalta MSC-merkittyä hokia. Uusi-Seelantilaista MSC-sertifikoitua hokikalaa on ollut markkinoilla saatavana jo vuodesta 2001 lähtien.

Hokikala on pitkulainen ja sylinterimäinen syvänmeren kala, joka voi kasvaa 7-kiloiseksi. Se elää 400-1000 metrin syvyydessä ja saalistaa ravinnokseen lyhtykaloja, äyriäisiä ja kalmareita. Hokikala on varsin nopeakasvuinen laji, joka saavuttaa sukukypsyyden 3 vuoden iässä.

Hokikala on vaalealihainen pakastealtaiden ja lounasravintoloiden tuoreempi tuttavuus. Hokikalaa tarjoillaan muun muassa pikaruokalaketjujen aterioissa ja se on myös suosittu surimin raaka-aine. Se on terveellinen ja rasvainen kala.

Sitä kalastetaan suurilla kalastusaluksilla, joilla suoritetaan myös kalan jatkokäsittely.

Levinneisyys

Uuden-Seelannin ja eteläisen Australian vesialueet.

Kalastusmenetelmät

Pyydetään pääosin välivesi- ja pohjatrooleilla.

Nykyinen kalakanta

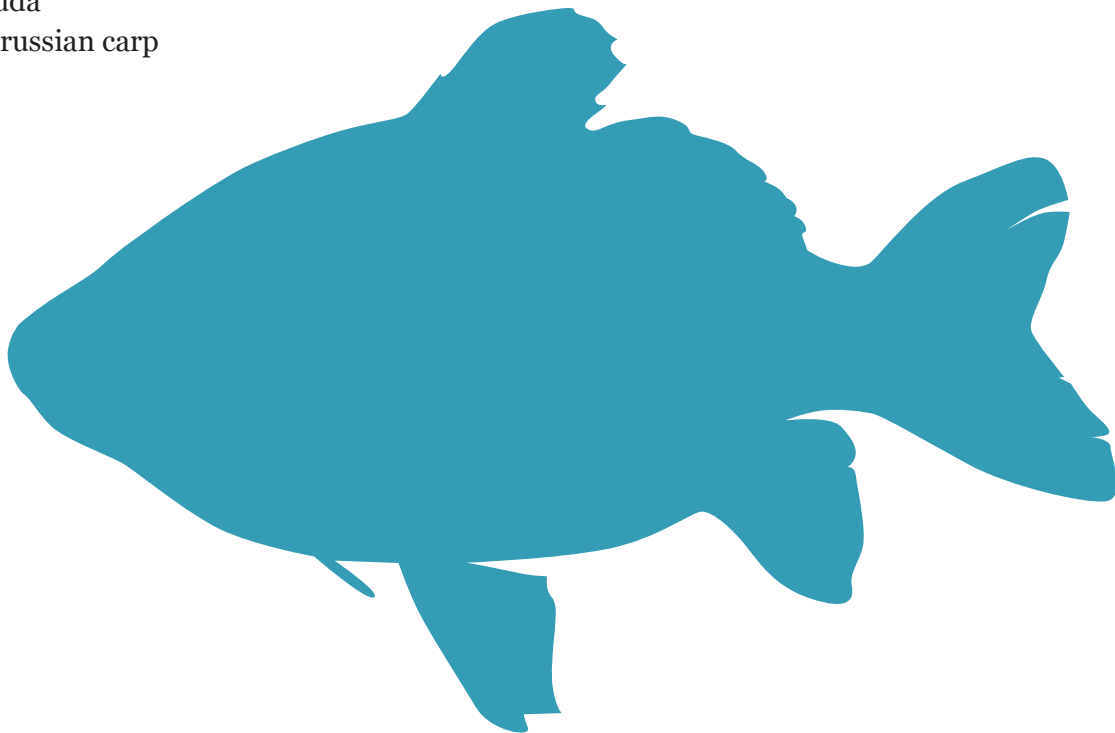
Hokikalan osuuden maailman kalansaaliista arvioidaan kasvavan jatkossa. Voimakas kalastus kuitenkin uhkaa osaa kannoista, joiden kalastus ei ole riittävän hyvin säädeltyä.

HOPEARUUTANA

(*Carassius gibelio*)

R: Silverruda

E: silver Prussian carp

Suositus: Vihreä valo

Itäisestä Aasiasta kotoisin oleva makean veden kalaksi luettava hopearuutana on Itämereen kalalammikoista karannut tai siirretty tulokas-/vieraslaji. Se ei tarvitse suojelua ja sitä voi kalastaa ja syödä huoletta.

Levinneisyys

Tämän kultakalalle läheistä sukua olevan särkikalan saapuminen Suomen vesiin varmistettiin 2005. Sen laajemmasta esiintymisestä Itämerellä ei ole tietoja hyvin saatavilla, kuitenkin Viron rannikolla sen kerrotaan olevan paikoittain jopa dominoiva laji.

Pyyntimenetelmät

Hopearuutanaa jää onkisaaliiksi varsinkin matalissa ja rehevissä merenlahdissa. Hopearuutanaa voi syödä, parhaan maun varmistamiseksi sitä on hyvä sumputtaa pari päivää puhtaassa makeassa vedessä.

Nykyinen kalakanta

Hopearuutana kasvaa Itämeressä nopeasti ja se tulee hyötymään vesien lämpenemisestä ja rehevöitymiskehityksestä. Viralliseen ennätyskalarekisteriin ilmoitettu suurin Suomesta pyydetty hopearuutana on ollut kolmen kilon painoinen, yli neljäkiloisistakin puhutaan.

HUMMERI

Euroopanhummeri

(*Homarus gammarus*)

R: Europeisk hummer

E: European lobster

Amerikanhummeri

(*Homarus americanus*)

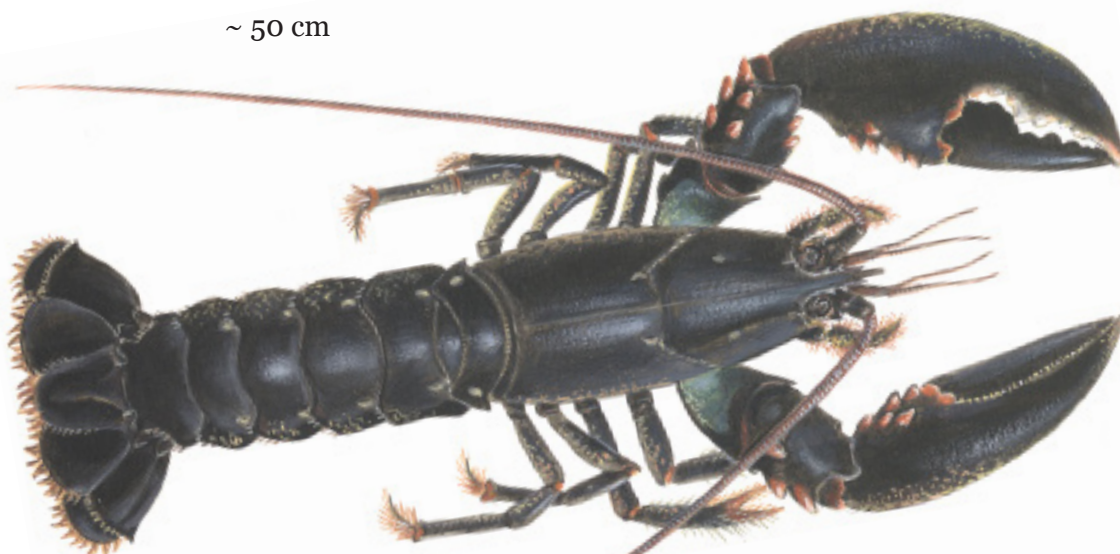
R: Amerikansk hummer

E: American lobster

~ 50 cm

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

SERTIFIOITU
VASTUULLISESTI
PYYDETTY
MSC
www.msc.org

Suositus: Keltainen valo

Hummerin pyynnin kestävyys vaihtelee alueellisesti, minkä vuoksi se saa arvioinnissa keltaisen valon. Ruotsalainen hummeri on tällä hetkellä kestävin valinta ympäristöystävällisen pyyntitansa vuoksi. Kanadalainen amerikanhummeri on parempi valinta kuin Norjan rannikolta pyydetty europanhummeri, jonka kanta on ollut pitkään heikko. Pyyntirajoituksissa huolimatta laitton kalastus rehoittaa. WWF Norja vaatii pyynnin kieltämistä kokonaan. Vältä siis norjalaista hummeria! Suosi aina yli 22 cm:n pituisia hummereita.

Hummeri on roteva, sinisenmusta äyriäinen, josta tulee keitettäessä kirkkaanpunainen. Europanhummeri voi kasvaa 10 kilon painoiseksi koirilääksi ja elää jopa yli 100-vuotiaaksi. Sen sukulainen, amerikanhummeri, on painavin meriäyriäinen ja voi painaa jopa 20 kiloa.

Hummerit voivat olla oikea- tai vasenkätisiä. Ne elävät kivisillä merenpohjilla, joista ne voivat löytää kivenkoloja päiväaikaiseen lymyilyyn ja ravinnokseen muun muassa simpukoita. Hummeri on kotimaisen rapumme tapaan yöeläin.

Levinneisyys

Hummeria tavataan Euroopan rannikolla, ei kuitenkaan Itämerellä tai Islannin ympärillä. Suomessa on myynnissä myös amerikanhummeria, jota tuodaan usein kypsänä ja pakastettuna muun muassa Kanadasta.

Pyyntimenetelmät

Hummeria pyydetään useimmiten merroilla, joka on ympäristölle hellävarainen pyyntimenetelmä. Hummeria voidaan pyytää myös sukeltamalla ja poimimalla suoraan pohjasta, mutta tämä menetelmä on kuitenkin kielletty liian tehokkaana mm. Ruotsin kalastusalueella.

Nykyinen hummerikanta

Hummerin rauhoitusaika niiden lisääntymisaikana ja pyyntikoon alamitta (22 cm) ehkäisevät hummerien liikapyyntiä. Paikoittain hummerien kannat ovat olleet jopa kasvussa, mikä johtuu niitä saalistavien petokalojen ylikalastuksesta. Hummerin kasvatusta on yritetty, mutta se ei ole osoittautunut taloudellisesti kannattavaksi. Hummerin kasvatusta on yritetty, mutta se ei ole osoittautunut taloudellisesti kannattavaksi.

KALMARI

(*Teuthida*)

R: Kalmar

E: Squid

15-25 cm

Suositus: Keltainen valo

Tarkkoja tietoja eri kalmarilajien kantojen koosta ja kalastuksen sietokyvystä on vaikea kerätä, sillä ne ovat lyhytikäisiä ja kantojen koossa on paljon luontaista vaihtelua. Kalmarit eivät myöskään ole valvotun kalastuksenhoidon alaisuudessa. Näistä syistä kalmareiden suositus on keltainen valo. Kalmareiden kuitenkin oletetaan kestävän kalastuspainetta suhteellisen hyvin, sillä ne saavuttavat sukukypsyyden varhain ja tuottavat paljon jälkeläisiä.

Kalmarit ovat pääjalkaisten lahkoon kuuluvia, sulavarakenteisia mustekaloja. Ne ovat petoja, jotka pyydystävät pyyntilonkeroillaan kaloja ja äyriäisiä. Kalmarit viihtyvät usein välivedessä, mutta suuret lajit kuten jättiläiskalmari voivat elää jopa 2 kilometrin syvyydessä. Monet merinisäkkäät ja petokalat ovat riippuvaisia kalmaripopulaatioista. On yllättävää, että näinkin merkittävistä eläimistä tiedetään kuitenkin varsin vähän. Syvänmeren lajeja ei välttämättä ole edes nähty elävänä, sillä ne kuolevat paineen muutoksen johdosta pintaan nostettaessa. Elinkierto kalmareilla on muiden mustekalojen tapaan lyhyt ja usein ne kuolevat pian lisääntymisen jälkeen.

Levinneisyys

Kalmareita löytyy kaikilta maailman merialueilta.

Kalastusmenetelmät

Troolaus sekä siimakalastus syöteillä ja pilkeillä. Kalmareiden on huomattu reagoivan kirkkaisiin valoihin ja Välimerellä kalmareiden kalastuksessa käytetäänkin apuna kirkkaita valoja, jotka houkuttelevat kalmareita pyyntietäisyydelle.

Nykyinen kanta

Monet kalmarilajit ovat elinalueillaan yleisiä. Kalmarikannan luontaiseen sykliin kuuluvat huomattavat vaihtelut, mutta kalastaminen voi vaikuttaa populaatioihin negatiivisesti. Tietoa kalmareiden elintavoista ja kalastuksen vaikutuksista ei ole riittävästi.

KAMPASIMPUKAT

(Pectinidae)

R: Kammuslor

E: Scallops

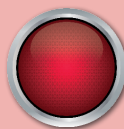

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

Suositus: Vihreä valo käsin kerätylle ja kasvatetulle kampasimpukalle

Suosi simpukoita, jotka on kasvatettu, tai kerätty käsin merenpohjasta.

Suositus: Punainen valo mekaanisesti kerätylle kampasimpukalle

Mekaaninen pyynti pohjatrooleilla ja -haroilla vahingoittaa merkittävästi merenpohjan ekosysteemiä.

Tiesitkö, että:

Kampasimpukat voivat häiritäessä pyrhtää lyhyitä uintimatkoja avaamalla ja sulkemalla kuorta rytmikkäästi.

Kampasimpukat ovat läheistä sukua osterille, joka on toinen perinteinen herkkusuiden valinta merellisten nilviäisten joukosta. Kampasimpukojen heimoon (Pectinidae) kuuluu noin 30 lajia, joista useat ovat kaupallisesti tärkeitä lajeja maailman eri merialueilla. Ne esiintyvät yleensä hiekkapohjilla, matalilta alueilta aina sadan metrin syvyyteen asti. Tavallisesti kampasimpukoita esiintyy 10 - 15 metrin syvyydessä.

Villien simpukoiden pyynnin lisäksi niitä kasvatetaan laitoksissa. Laitokset eivät ole ympäristölle haitallisia. Simpukat hankkivat ravintonsa suodattamalla vettä ja näin itse asiassa parantavat vedenlaatua.

Suomen markkinoilla kampasimpukat olivat aikaisemmin vähälukuinen erikoisuus, mutta nykyään useiden ravintoloiden menuilla esiintyvä nilviäinen.

Levinneisyys

Kampasimpukoita tavataan kaikilla maailman merialueilla.

Kalastusmenetelmät

Pohjatrooli, pohjahara ja käsin keruu.

Nykyinen kanta

Välimerellä kampasimpukka on ollut raskaasti ylikalastettu, eikä kannan toipumisesta ole tietoa. Norjan rannikolla kampasimpukkakanta voi hyvin ja on elinvoimainen.

KAMPELA

(*Platichthys flesus*)

R: Skrubbskädda

E: Flounder

20–35 cm

Suositus: Vihreä valo kampelalle

Suosi kotimaista kampelaa mieluummin kuin sen ulkomaisia serkkuja jotka ovat kaupallisen kalastuksen piirissä. Osta mahdollisimman suuria kampeloita (>25 cm), jotta ne olisivat ehtineet lisääntyä.

Tiesitkö, että:

Kampelan poikaset eivät heti eroa ulkonäöltään muista kalanpoikasista. Vasta noin senttimetrin pituisten poikasten silmät siirtyvät toiselle puolelle ruumista ja kala saa litistyneen muodon.

Suomen rannikolla elää vakituisesti vain kaksi kampelalajia: kampela (*Platichthys flesus*) ja selvästi vähälukuisempi piikkikampela (*Psetta maxima*, ks seuraava sivu). Maailmalla kampelat ovat arvostetuimpia talouskaloja ja niitä pidetään kaloista maukkaimpina. Suomen kalateillä kampelat eivät kuitenkaan ole saavuttaneet suurtakaan suosiota, ehkäpä vähäisen tarjonnan vuoksi.

Kampelalla on suomalaisessa kalastuksessa taloudellisesti vähäinen merkitys ja sitä saadaan pääasiassa sivusaaliina. Saaristolaiset tosin osaavat arvostaa tätä meren eksoottista herkkua ja myyvät sitä kesäaikana matkailijoillekin savustettuna, jolloin se on lähiruokaa parhaimmillaan.

Levinneisyys

Koko Itämeri.

Kalastusmenetelmät

Verkot, trooli, isorysä ja pitkäsiima.

Nykyinen kalakanta

Kampelakanta kestää nykyisen vähäisen kalastuksen Suomen rannikolla, vaikka kannat eivät ole kovin voimakkaat. Itämeren rehevöitymisestä johtuva hiekkapohjien limoittuminen pienentää kampelakantaa edelleen. Meriveden suolaisuuden ajoittainen lisääntyminen ja varsinkin Itämeren tilan pysyvämpi parantuminen palauttaisivat kampelan todennäköisesti monilukuisempaan takaisin Suomen rannikolle.

HIETAKAMPELA

(*Limanda limanda*)

R: Sandskädda

E: Dab

PIIKKIKAMPELA

(*Psetta maxima*)

R: Piggvar

E: Turbot

PUNAKAMPELA

(*Pleuronectes platessa*)

R: Rödspätta

E: European plaice

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

Suositus: Keltainen valo hietakampelalle, kasvatetulle ja siimapyydetylle piikkikampelalle, ja muulla kuin pohjatroolilla pyydetylle punakampelalle

Euroopan suosituin kampela punakampela, sekä piikkikampela ja hietakampela ovat vähentyneet liiallisen kalastuksen vuoksi. Punakampela ja hietakampela ovat kuitenkin saaneet punaisen sijasta keltaisen valon, koska kantojen tila on aikaisempaa parempi ja kalastusmenetelmät ovat muuttuneet ympäristöystävällisemmiksi. Osta yli 30 cm pitkää kampelaa, sillä se on jo ehtinyt jatkaa sukua. Keltaisen valon saa myös kasvatettu sekä verkoilla ja pitkäsiimalla pyydetty piikkikampela.

Suositus: Punainen valo pohjatroolatulle piikkikampelalle ja punakampelalle

Vältä puna- ja piikkikampelaa, joka on kalastettu pohjatroolilla. Pohjatrooli vahingoittaa meren pohjaa ja kerää paljon sivusaalista. Piikkikampelakannat ovat taantuneet Itämerellä ja Pohjanmerellä, osittain voimakkaan kalastuksen vuoksi ja osittain myös siksi, että sitä saadaan paljon sivusaaliina.

Levinneisyys

Punakampela on pohjakala, jota tavataan Marokosta Barentsinmerelle sekä Välimerellä, Mustalamerellä ja eteläisellä Itämerellä. Hietakampelaa tavataan Biskajanlahdelta Barentsinmerelle ja eteläiselle Itämerelle. Satunnaisesti molempia on löydetty Suomenkin aluevesiltä. Aikuiset punakampelat elävät yleensä 10–50 metrin syvyydessä, hietakampela hieman matalammassa. Piikkikampela kuuluu Suomen kalalajistoon, mutta on selvästi varsinaista kampelaamme (*Platichthys flesus*, ks. edellinen sivu) harvinaisempi laji.

Kalastusmenetelmät

Pohjatroolilla ja -verkoilla, kurenuotalla sekä pitkäsiimalla. Myös urheilukalastuksen kohteena.

Nykyinen kalakanta

Punakampela on edelleen uhattuna monilla vesialueilla liikakalastuksen vuoksi. Punakampela on kärsinyt Itämerellä pohjien vähähappisuudesta rehevöitymisen seurauksena. Vaikka hietakampelalla on vähemmän kaupallista merkitystä, on Itämeren hietakampelakanta kuitenkin vähentynyt kalastuksen vuoksi.

KARPPI

(*Cyprinus carpio*)

E: Carp

R: Karp

35-60 cm

Suositus: Vihreä valo

Karppi on Suomen vesiin istutettu kalalaji, joka soveltuu hyvin ruokakalaksi. Sitä viljellään kymmenissä maissa ympäri maailman. Keski-Euroopassa karppi on suosittu joulupöydän herkku.

Karppi on alun perin Aasiasta kotoisin oleva, jyrkää särkikala. Se viihtyy hyvin rehevissä vesistöissä ja käyttää ravinnokseen pohjaeläimiä ja jonkin verran myös vesikasveja. Rehevissä vesistöissä se pystyy syrjäyttämään rehevöitymistä aiheuttavia pienempiä kalalajeja ja siten sillä voi olla vedenlaatua parantava vaikutus. Karppi voi elää jopa 30-vuotiaaksi ja saavuttaa 20 kilon painon. Suomen vedet ovat liian kylmiä karpin poikasille, joten se ei ole pystynyt muodostamaan lisääntyvää kantaa vesistöissämme. Suomen karpikanta on siis täysin istutusten varassa.

Euroopassa karppia kasvatetaan paljon ruokakalaksi. Karpin kasvatusta ei aiheuta ongelmia ympäristölle, sillä karppien kasvatustaloksiin ei yleensä lisätä rehua vaan karpit hyödyntävät lampien luontaista ravintovarantoa.

Levinneisyys

Karppia tavataan useissa Etelä- ja Keski-Suomen vesistöissä ja se on kotiutunut myös merenlahtiin ja jokisuihin.

Kalastusmenetelmät

Onki, verkot.

Nykyinen kanta

Karppi on tulokaslaji. Sille ei tehdä myöskään uhanalaisuusarviointia.

KATKARAPU

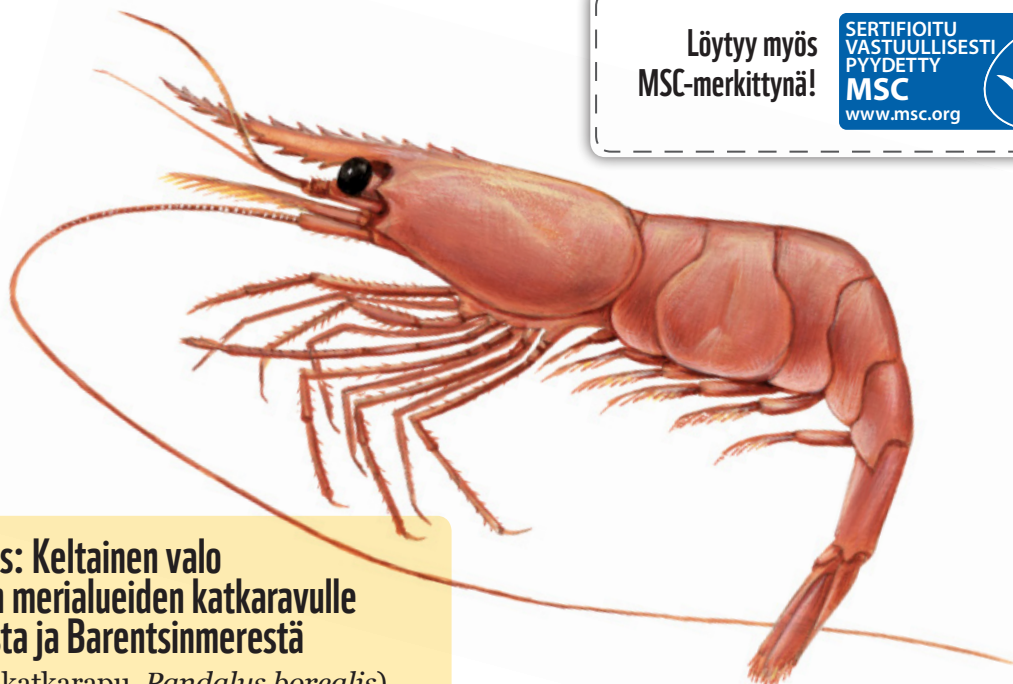
R: Räka

E: Shrimp

~ 10–15 cm

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

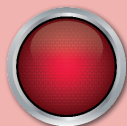
SERTIFIOITU
VASTUULLISESTI
PYYDETTY
MSC
www.msc.org

Suositus: Keltainen valo kylmien merialueiden katkaravulle Islannista ja Barentsinmerestä

(Pohjankatkarapu, *Pandalus borealis*)

Monet kylmien merialueiden katkarapukannat ovat taantumassa kovan kalastuspaineen vuoksi. Näin on muuan muassa Grönlannin länsirannikolla ja Kanadassa. Trooleilla kalastettaessa saadaan myös paljon sivusaalista, jonka määrä on kuitenkin kehittyvien kalastusmenetelmien myötä vähenemässä. Parhaat katkarapukannat ovat Islannissa ja Barentsinmerellä. Osta kuitenkin mieluiten katkarapuja, jotka ovat MSC- tai Krav -sertifioituja.

Suositus: Punainen valo trooppisten merien katkaravuille

Vältä trooppisista meristä pyydettyjä tai kasvatettuja katkarapuja, sillä sekä niiden kalastuksella että kasvatuksella on lukuisia kielteisiä ympäristövaikutuksia. Kaupoissa ja ravintoloissa myydään useita suuri-kokoisiksi kasvavia trooppisia katkarapulajeja. Niitä myydään monilla eri nimikkeillä, kuten tiikerirapu, scampi, kuningaskatkarapu ja jättiläiskatkarapu.

Katkarapujen troolaus vaurioittaa koralleja sekä vahingoittaa sivusaaliiksi joutuvia eläimiä. Katkarapujen viljelyllä puolestaan tuhoetaan mangrovemetsiä ja muita herkkiä rantaekosysteemejä.

Trooppisilta alueilta tuotujen katkarapujen pakkausmerkinnät tai tiedot siitä, miten ne on tuotettu, ovat usein puutteelliset tai puuttuvat kokonaan. Joissakin tuotteissa on jo maininta 'ekologisesta tuotannosta'. Yhtenäisten kriteerien luominen kestävästi kasvatetuille katkaravuille on kuitenkin vasta tekeillä.

Pohjankatkarapu (*Pandalus borealis*) on Pohjoismaissa yleisimmin ruuanlaitossa käytetty kylmien merialueiden katkarapu. Pohjankatkaravut elävät meren pehmeillä sedimenttipojilla 50–500 metrin syvyydessä. Päivisin katkaravut pysyttelevät pohjan läheisyydessä, mutta hämärän tullen ne uivat pintavesiin syömään pieneliöitä. Pohjanmeren katkaravut ovat hermafrodiitteja. Ne kuoriutuvat mätimunista koiraina ja muuttuvat sukupuoleltaan naaraiksi 2–4 vuoden iässä.

Levinneisyys

Pohjankatkaravun elinaluetta ovat kylmät merialueet kuten esimerkiksi Pohjanmeri ja Barentsinmeri.

Pyyntimenetelmät

Troolit. Sivusaaliit ovat usein suuria, mutta kalastusvälineiden kehittyminen on pienentänyt määrää merkittävästi.

Nykyiset katkarapukannat

Läntisen Atlantin katkarapukannat taantuvat nopeasti liikakalastuksen vuoksi. Pohjanmerellä ja Barentsinmerellä kannat ovat suhteellisen vakaita. Monien kalakantojen heikon tilan epäillään vähentävän katkarapuihin kohdistuvaa saalistusta. Katkarapujen elämänsykli on suhteellisen lyhyt, yksilömäärät voivat lisääntyä nopeastikin.

KEISARIHUMMERI eli merirapu

(*Nephrops norvegicus*)

R: Havskräfta

E: Norway Lobster, Langoustine

10-20 cm

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

SERTIFIOITU
VASTUULLISESTI
PYYDETTY
MSC
www.msc.org

Suositus: Vihreä valo merroilla pyydetylle keisarihummerille

Merroilla tapahtuvassa pyynnissä sivusaaliin määrä on vähäinen ja takaisinlaskettavilla almittaisilla yksilöillä on hyvät selviytymismahdollisuudet.

Suositus: Punainen valo pohjatroolatululle keisarihummerille

Keisarihummerin pohjatroolauksella on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Saaliista jopa kolmannes on kuolleena takaisin mereen heitettäviä muita lajeja.

Keisarihummeri elää syvällä merenpohjassa. Se on euroopanhummeria pienempi ja hentoraken-
teisempi.

Levinneisyys

Keisarihummeri elää Pohjois-Atlantin itäran-
nikolla. Sitä pyydetään runsaasti muun muassa
Pohjanmerestä ja tuodaan myös Suomeen, lä-
hinnä pakasteena.

Pyyntimenetelmät

Syvissä pohjissa elävää keisarihummeria pyy-
detään usein pohjatroolauksella. Sen pyynnis-
sä syntyy paljon sivusaalista, josta kaupallisesti
merkityksetön osa heitetään kuolleena takaisin
mereen. Keisarihummerin, kuten monen muun-
kin pohjalla elävän lajin, pyynnillä voi siis usein
olla merkittäviä ympäristövaikutuksia, vaikka
sen omat kannat kestäisivätkin pyynnin.

Nykyinen hummerikanta

Keisarihummeria tulisi käyttää harkiten koska
kantojen tilasta ei ole tarkkoja tietoja. Keisari-
hummerin pyyntiä on jouduttu rajoittamaan,
jotta taantuneet kannat voisivat elpyä.

KILOHAILI

(*Sprattus sprattus*)

R: Skarpsill

E: Sprat

8–13 cm

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

SERTIFIOITU
VASTUULLISESTI
PYYDETTY
MSC
www.msc.org

Suositus: Vihreä valo

Suosi kilohailia. Kilohailia pitäisi käyttää ensisijaisesti ihmisravinnoksi eikä rehuksi.

Pieni silakan näköinen kilohaili viihtyy meren ulappavesillä vapaassa vedessä. Kilohaili on me-
reisempi kalalaji kuin silakka ja sen esiintymistä
rannikollamme säätelee lämpötilan ohella veden
suolapitoisuus.

Kilohaili on kotimaisen säilyketeollisuuden tär-
kein raaka-ainekala. Kuluttaja löytää kilohailia
kaupoista fileoituna maustekalana, jota myy-
dään muun muassa anjovis-nimellä. Silakan ta-
voin kilohailia käytetään myös rehuteollisuuden
raaka-aineena.

Levinneisyys

Itämeri, Atlanti, Välimeri, Mustameri.

Kalastusmenetelmät

Pinta- ja välivesitrooli.

Nykyinen kalakanta

Itämeren kilohailikanta kestää nykyisen kalas-
tuksen. Itämeren kilohailikantojen viimeikai-
sen pientymisen arvellaan olevan yhteydessä
niitä saalistavan turskan aikaisempaa suurem-
piin määriin.

KIRJOLOHI

(*Oncorhynchus mykiss*)

R: Regnbågsforell

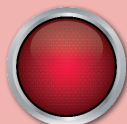
E: Rainbow trout

40–70 cm

Suositus: Keltainen valo

Suosi kotimaassa kasvatettua kalaa sillä suomalainen kalankasvatus tarvitsee ympäristöluvan ja tuotannon suoriin ympäristövaikutusten vähentämiseen on kiinnitetty paljon huomiota. Kalanrehu kuitenkin valmistetaan luonnosta pyydyistä kaloista, joiden alkuperän vastuullisuuteen ja kestävyys ei kiinnitetä vielä riittävästi huomiota. Kun vesiviljelyyn saadaan vastuullisuuskriteerit laajasti käyttöön myös rehun osalta ja kasvatuksen ympäristövaikutukset on minimoitu, toiveissa on saada markkinoille kestävästi tuotettua ja sertifioitua, vihreän valon ansaitsevaa kasvatettua kotimaista kirjolohta. Norjalaisen lohien kasvatuksessa merkittävien suora ympäristövaikutus ovat laitoksista vuosittain suurina määrinä karkaavat lohet jotka pariutuvat luonnonlohen kanssa heikentäen sen perimää ja elinkelpoisuutta. Kirjoloheiden suhteen ei samaa ongelmaa ole koska kirjolohi ei vieraslajina kykene lisääntymään vesissämme.

Suositus: Punainen valo chileläiselle ja turkkilaiselle kirjolohelle

Kasvatuksen kestävyys ja ympäristövaikutusten torjumiseen sekä tuotannon valvontaan ei näissä maissa panosteta riittävästi. Ympäristöön leviävät ravinteet sekä lääkeaineet ovat suureksi haitaksi luonnolle. Kirjolohi ei myöskään kuulu Chilen tai Turkin alkuperäiseen lajistoon ja kassikasvatuksesta karatessaan se voi aiheuttaa ongelmia paikallisessa ekosysteemissä jossa se kykenee lisääntymään. Suuri ongelma tuotannossa on myös rehun huono hyötysuhde ja alkuperä. Yhden kirjolohikilon tuottamiseen tarvitaan useampi kilo kalaa ja kalaöljyä. Rehuun käytetty kala on peräisin luonnosta.

Kirjolohi on suomalaisten suosikkikalaa ruoanvalmistuksessa. Alkujaan kirjolohi on kotoisin Pohjois-Amerikasta, Tyyneltämereltä. Kirjolohesta on myös käytetty nimiä sateenkaarirautu, kirjotaimen, forellilohi ja meriforelli.

Kirjolohi on tärkein Suomessa kasvatettu kalalaji. Sitä kasvatetaan pääasiassa ruokakalaksi lammikoissa ja verkkoaltaissa. Kirjoloheiden kasvattamisesta syntyy kuormitusta vesistöihin. Kasvatustekniikoiden, kalankasvatuksen sijainninhajauksen, rehun koostumuksen ja ruokintamenetelmien kehittäminen voi tulevaisuudessa mahdollistaa vähemmän ympäristöä kuormittavan kirjoloheiden tuotannon. Suomessa kirjolohta uskalletaan myös istuttaa vesistöihimme koska se ei pysty onnistuneesti lisääntymään kylmissä vesissämme.

Kasvatusmenetelmät

Viljellään verkkoaltaissa ja maa-altaissa muun muassa Suomessa, Ruotsissa. Tanskassa kirjoloheiden tuotannossa ollaan siirtymässä pääosin kierto-vesijärjestelmiin jotka kuormittavat ympäristöä merkittävästi vähemmän. EU:ssa tuotetaan virallisesti myös LUOMU-merkinnän saavaa kirjolohta, lähinnä Saksassa Saksan markkinoille. Suomessa LUOMU-kirjoloheiden kasvatukseen ei ole vielä lähdetty.

KISSAKALA

(*Anarhichas lupus*)

R: Havskatt

E: Atlantic wolffish, Cat-fish

50-125 cm

Suositus: Punainen valo

Kissakala on läntisissä naapurimaissamme määriteltä uhanalaiseksi. Kissakala onkin kovan kalastuspaineen alla ja usein se joutuu myös sivusaaliiksi muita pohjakaloja kalastettaessa. Lisäksi sen elinympäristöä tuhoutuu pohjatroulaksessa.

Kissakala on pelottavan näköinen ja pahamaineinen saalistaja. Se on erikoistunut saalistamaan kovakuorisista selkärangattomia kuten rapuja ja merisiilejä, joita se murskaa massiivisilla leuoillaan. Se viihtyy kylmässä vedessä jopa 500 metrin syvyydessä, merenpohjan tuntumassa ja suosii kivikkoisia elinympäristöjä. Kissakalan rooli ravintoketjussa on erittäin tärkeä - se saalistaa muille pedoille kelpaamattomia merenpohjan selkärangattomia.

Kissakalan lihaa myydään sekä tuoreena että pakastettuna ja sen suurimpia saaliita kalastavat Venäjä sekä Islanti.

Kissakala on valitettavasti myös monen urheilukalastajan toivesaalis, sillä sen voimat ja ulkonäkö tekevät siitä kovan ja kunnioitusta herättävän vastuksen.

Levinneisyys

Pohjois-Atlantin rannikkoalueet.

Kalastusmenetelmät

Trooli, pitkäsiima ja vapakalastus.

Nykyinen kalakanta

Kissakala on monilla elinalueillaan vähentynyt huomattavasti liikakalastuksen ja elinympäristön heikentymisen vuoksi.

KOLJA

(*Melanogrammus aeglefinus*)

R: Kolja

E: Haddock

30-50 cm

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

SERTIFIOITU
VASTUULLISESTI
PYYDETTY
MSC
www.msc.org

Suositus: Keltainen valo

Kolja on vielä monin paikoin raskaasti ylika-
lastettu. Saalismäärät ovat Pohjois-Amerikassa
vähentyneet rajusti viime vuosikymmeninä.
Pohjanmeren kanta on kuitenkin toipunut lii-
kakalastuksesta ja on tällä hetkellä vakaa. Jos
ostat, niin valitse Pohjanmeren tai Barentsinme-
ren kolja, joka on vähintään 35 cm pitkä (filee
25 cm). Näin varmistat, että ostamasi kala on jo
ehtinyt jatkaa sukua!

Kolja on turskakala, joka elää merenpohjan tun-
tumassa ja käyttää ravinnokseen meritähtiä, nil-
viäisiä ja äyriäisiä. Kolja voi kasvaa jopa metrin
pituiseksi ja painaa jopa 14 kiloa. Kasvuvauhti
vaihtelee paljon alueittain, mutta esimerkiksi
Pohjanmeressä kolja saavuttaa sukukypsyyden
3-4 vuoden iässä ja on tällöin 30-40 cm mittai-
nen. Kolja on Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa
merkittävä ruokakala, jota myydään muun mu-
assa fileenä, savustettuna ja pakastettuna.

Levinneisyys

Koljaa tavataan Pohjois-Atlantin molemmin
puolin. Tärkeimmät elinalueet ovat Pohjanme-
ressä, Barentsinmeressä ja Islannin ympärillä.

Kalastusmenetelmät

Pohjatrooli, nuotta, verkko ja pitkäsiima.

Nykyinen kanta

Pohjanmeren ja Barentsinmeren kannat ovat
vakaat. Monilla muilla merialueilla kannat ovat
taantuneet huomattavasti.

KUHA

(*Sander lucioperca*)

R: Gös

E: Pikeperch

37–50 cm

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

SERTIFIOITU
VASTUULLISESTI
PYYDETTY
MSC
www.msc.org

Suositus: Vihreä valo

Kuhasaaliit ovat Suomessa suuret, osin siksi että sitä on viime vuosikymmenellä istutettu hyvin mittavia määriä pitkin maata. Kuhan lisääntyminen on ollut viime vuosina onnistunutta ja nautimme nyt hyvistä vuosiluokista. Sisävesissä kuhan merkitys kaikelle kalastukselle on kasvanut. Merialueella kuhasaaliit ovat kuitenkin vaihtelevia – kalastajilta tulleen tiedon mukaan heidän on ollut vaikea löytää kaloja jotka hylkeitä väistäessään parveilevat perinteisten pyyntialueiden ulkopuolella. Suomessa myytävä virolainen kuha tulee pääosin Peipsijärvestä jossa kanta on edelleen vahva. Osta ja pyydä mahdollisimman suuria (>45 cm) kuhia, jotka ovat jo ehtineet kutea.

Tiesitkö, että:

Useimmat alkukesällä uistimeen tarraavat kuhat ovat koiraita. Mätiä vartioiva kuhakoiras hyökkää kaiken lähelle tulevan kimppuun. Jos mäti jää vartiotta, se lähes poikkeuksetta tuhoutuu ja päättyy muiden kalojen suihin. Kuhakoiras ei ainoastaan vartioi mätiä, vaan pitää sen myös puhtaana ja mätiä ympäröivän veden hapekkaana löyhyttelemällä eviään.

Kuha on sisävesiemme ammattikalastuksen tärkeimpiä kalalajeja ja loistava ruokakala, jonka merkitys on koko ajan kasvussa. Kuha onkin ollut

viime aikoina yksi kalatiskien arvokkaimmista kotimaisista kalalajeista. Kuha on petokala, jolla on erinomainen hämäränäkökyky ja siksi se viihtyykin sameissa vesissä. Kuha voi kasvaa suureksi, yli metrin mittaiseksi ja 15 kilon painoiseksi.

Levinneisyys

Kuhaa tavataan sisävesissä aina napapiirille asti. Rannikkovesistä kuhaa saadaan lähinnä Suomenlahdella ja Saaristomereltä. Kuha esiintyy maassamme levinneisyysalueensa pohjoisilla äärirajoilla. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen mukaan kolmasosa kuhajärvistä on ihmisen istutustoiminnan tulosta. Kuha tulee todennäköisesti hyötymään ilmastomuutoksesta. Kun ilmasto lämpenee, laji siirtyy koko ajan pohjoisemmaksi ja kasvaa paremmin.

Kalastusmenetelmät

Verkot, rysät, pitkäsiima ja vapakalastusvälineet.

Nykyinen kalakanta

Suomalaiset kuhakannat ovat kasvaneet vauhdilla ja kestävätkä nykyisen kalastuspaineen. Saaristomerellä kuhia on kalastettu tehokkaasti tiheäilmäisillä verkoilla. Kuhat eivät siksi ehdi kasvaa tarpeeksi suuriksi, ja ne ovatkin nykyään keskimäärin pienempiä kuin ennen. Koska kuha on pohjoisessa levinneisyytensä äärirajoilla, kannan vaihtelu voi olla rajua.

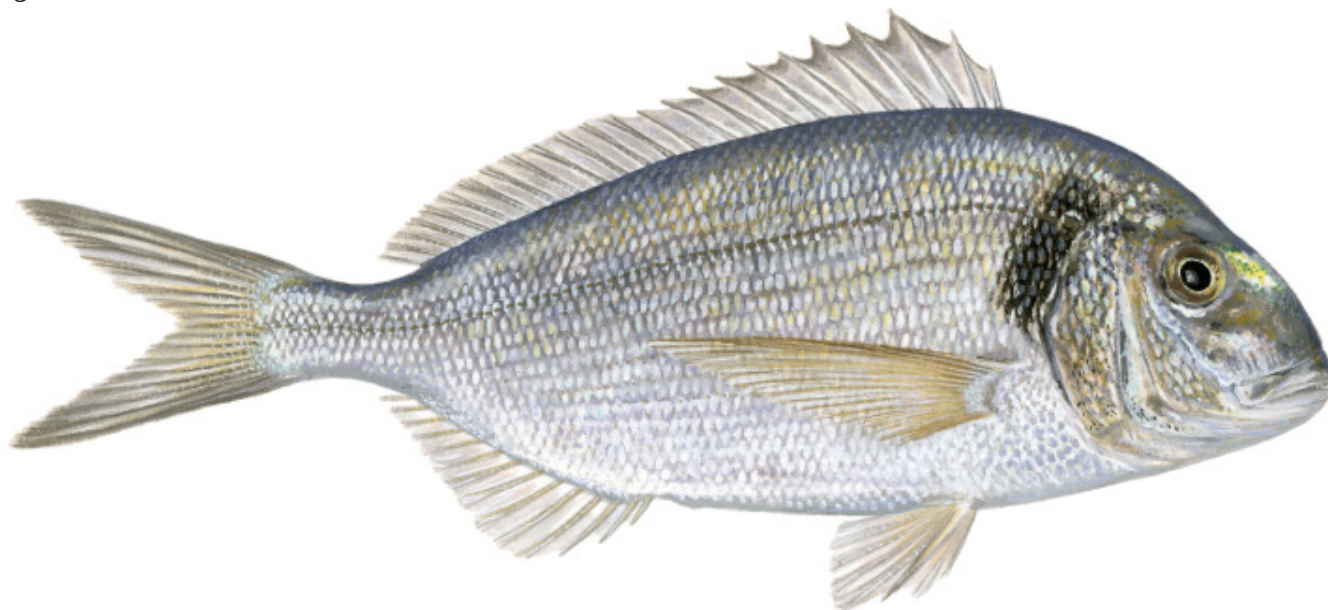
KULTAOTSA-AHVEN

(*Sparus aurata*)

R: Guldsparid

E: Gilthead Seabream, Dorada

30-60 cm

Suositus: Punainen valo

Kultaotsa-ahvenen troolauksessa saadaan paljon sivusaaliista ja vahingoitetaan meren pohjaa. Lajia on ylikalastettu pitkään ja kannan toipuminen on hidasta. Kultaotsa-ahventa myös kasvatetaan kasseissa meressä ja sen tuotannosta vastaavissa maissa kasvatusta aiheuttaa merkittäviä haittoja ympäristölle. Laji on petokala, jonka kasvatuksessa kuluu huomattavia määriä kalasta valmistettua rehua.

Kultaotsa-ahven kuuluu ahvenkalojen lahkoon. Se elää luonnossa joko yksinään tai muodostaa pieniä parvia, jotka etsivät ravinnokseen simpukoita ja muita nilviäisiä. Kultaotsa-ahventa on perinteisesti viljelty suolavesilammikoissa ja laguuneissa. Laajamittainen kultaotsa-ahvenen verkkoallasviljely käynnistyi 1980-luvulla kun kala saatiin lisääntymään keinotekoisesti. Lajia kasvatetaan etenkin Välimeren maissa ja tärkeimpiä markkina-alueita ovat Espanja ja Turkki. Lajin kysyntä on kasvamassa myös Pohjoismaissa ja sitä voi jo löytää suomalaiseltakin kalatiskiltä.

Levinneisyys

Kultaotsa-ahvenen tärkein elin- ja tuotantoalue on Välimeri, mutta sitä tavataan myös Pohjois-Atlantin itärannikolla.

Kalastusmenetelmät

Troolit, verkot ja vapakalastus.

Kasvatusmenetelmät

Kassikasvatus ja suolavesilammikot

Nykyinen kalakanta

Välimerellä kultaotsa-ahven on ollut voimakkaasti ylikalastettu ja kannan toipuminen on suhteellisen hidasta. Liikakalastus on edelleen uhka monilla alueilla. Pohjois-Atlantin itärannikon kultaotsa-ahven kannan koosta ja sen kalastuksesta ei ole tarkkoja tietoja.

KUNINGASRAPU

(*Paralithodes camtschaticus*)

R: Kungskrabba

E: The Red King Crab

<200 cm

Suositus: Vihreä valo

Kuningasravun pyynti on kestävällä pohjalla. Sen alkuperäisillä pyyntialueilla Beringinmerellä Alaskassa pyydetään vain alamitan täyttäviä koirasrapuja ja pyyntiä valvotaan tarkasti. Kuningasrapua on ihmisen toimesta istutettu myös Barentsinmerelle ja näiden istutusten myötä se leviää runsaana Norjan rannikolla.

Kuningasrapu on yksi suurimmista niveljalkaisista. Se voi painaa 15 kg ja jalkojen kärkiväli voi olla jopa 1,8 m. Tämä pohjoisen Tyynenmeren jättiläinen elää jopa 350 metrin syvyydessä ja käyttää ravinnokseen erilaisia merenpohjan eläimiä kuten meritähtiä, merisiilejä ja sienieläimiä. Kuningasravulla on vähän luontaisia vihollisia ja sen lisääntymisvauhti on suotuisissa olosuhteissa hyvin nopea. Kuningasrapua istutettiin kalastuselinkeinon tehostamiseksi Neuvostoliiton toimesta Barentsinmerelle Kuolanvuonoon 1960-luvulla. Istutukset onnistuivat odotettua paremmin ja nyt tulokaslaji valtaa uutta elintilaa pitkin Norjan rannikkoa. Kuningasrapu on tuonut uuden tulonlähteen moniin norjalaisiin kalastajakyliin, mutta samalla se on uhka meriekosysteemin alkuperäiselle lajistolle ja sen pyynti on näin suotavaa.

Levinneisyys

Kuningasravun alkuperäistä elinaluetta ovat pohjoisen Tyynenmeren rannikkoalueet. Istutettuna sitä esiintyy Barentsinmerellä.

Kalastusmenetelmät

Rapukatiska/-merta.

Nykyinen rapukanta

Kuningasrapukanta on ollut alkuperäisillä elinalueillaan Alaskassa ylikalastettu, mutta nykyään kalastusta rajoitetaan. Barentsinmerellä ja Norjan rannikolla ravun leviäminen jatkuu uusille alueille.

KUORE

(*Osmerus eperlanus*)

R: Nors

E: Smelt

15-20cm

Suositus: Vihreä valo

Kuorekanta on Suomessa elinvoimainen ja sitä pidetään herkullisena kalana. Ei kannata antaa kuoreen omalaatuisen hajun haitata, sillä sen liha on maultaan erinomaista ja muistuttaa joidenkin mielestä jopa kuhaa.

Kuore eli norssi on pienikokoinen ja vaatimatoman näköinen kala. Se on Suomen vesistöissä yleinen, mutta silti monelle suomalaiselle varsin tuntematon kalalaji. Todennäköisesti kuore on ollut alun perin merikalana, mutta jääkauden jälkeen se on jäänyt elämään myös sisävesiimme. Pienikokoisena, ulappa-alueilla viihtyvänä parvikalana se muistuttaa elintavoiltaan hyvin paljon muikkua. Kuore käyttää ravinnokseen eläinplanktonia, pieniä vesihyönteisiä ja kalanoikasia. Keväisin jäiden lähdön jälkeen kuoreet kokoontuvat kutemaan suurina parvina rantavesiin, jokisuihin ja jokiin. Varsinkin Itä-Suomessa kuoretta pyydetään kutuaikaan perinteikkäin menetelmin lippohaaveilla.

Levinneisyys

Kuore elää koko rannikkoalueella ja sisävesissä maanlaajuisesti Lappia lukuun ottamatta.

Kalastusmenetelmät

Verkko, rysä, nuotta, lippohaavi ja pilkki.

Nykyinen kanta

Kuore on Suomen vesissä elinvoimainen. Itse asiassa kuore on todennäköisesti hyötynyt vesistöjen lievästä rehevöitymisestä. Jokien patoaminen uhkaa kuitenkin paikoitellen kuoreen lisääntymispaikkoja.

LAHNA

(*Abramis brama*)

R: Braxen

E: Bream

42–50 cm

Suositus: Vihreä valo

Suosi lahnaa! Suuret lahnat ovat erinomaisia ruokakaloja, eikä niihin kerry suuria määriä ympäristömyrkkyjä kuten petokaloihin.

Lituskainen lahna suurikokoinen särkikala, joka on maukas ruokakala! Lahna voi kasvaa jopa kymmenkiloiseksi vonkaleeksi ja on pitkäikäisin kalalajimme. Lahna oli ennen merkittävä talouskala; sen suosion arvellaan laskeneen kirjolohen viljelyn yleistymisen myötä.

Lahna on makean veden kala, mutta se selviää hyvin myös vähäsuolaisessa murtovedessä. Lahnat suosivat reheviä ja lämpimiä vesiä. Joissakin rehevissä järvissä ja rannikolla on niin tiheitä lahnakantoja, että lahnojen pituuskasvu on hidastunut voimakkaan ravintokilpailun vuoksi. Lahnat ovat omiaan ylläpitämään järven rehevöitymistä. Myös tästä syystä lahnan käyttö talouskalana on erittäin suotavaa. Asenneilmapiirin muutos on mahdollistanut lahnan renessanssin ruokakalana ja läpimurtona voidaan pitää sen esiintymistä lounasravintoloidemme listoilla.

Levinneisyys

Lahna on melko yleinen kalalaji Suomen sisävesissä aina Sodankylän korkeudelle saakka ja kaikkialla Suomen rannikolla.

Kalastusmenetelmät

Verkot, rysät, onki, pitkäsiimat ja katiskat.

Nykyinen kalakanta

Lahnakanta kestäisi nykyistä voimakkaampaa kalastusta, jolla särkikalavoittoiseksi äitynyttä kalakantaa voitaisiin tervehdyttää.

LOHI eli Atlantin lohi

(*Salmo salar*)

R: Atlantisk lax

E: Atlantic Salmon

60–110 cm

Suositus: Vihreä valo kasvatetulle luomu-merkitylle lohelle

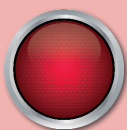
Luomu-merkitty lohi on kasvatetusta lohesta paras vaihtoehto. Luomulohi syö ekologisesti tuotettua rehua, jossa käytetään muun muassa kalateollisuudelta ylijäänyttä kalaa. Luomulohella on myös enemmän tilaa uida kasvatusaltaissa eikä sen liha sisällä lisäaineita tai keinotekoisia väriaineita.

Suositus: Keltainen valo kasvatetulle norjalaiselle lohelle

Lohen viljelyssä kuluu enemmän kalaa kalanrehuna kuin mitä itse viljely tuottaa. Norjan viljelylaitosten karkulaiset aiheuttavat tautiriskin luonnonpopulaatioille ja risteytyminen heikentää villin lohen elinkelpoisuutta. Kasvatus aiheuttaa myös pistekuormitusta vesistöön.

Suositus: Punainen valo Itämeren villille lohelle ja chileläiselle kasvatetulle lohelle

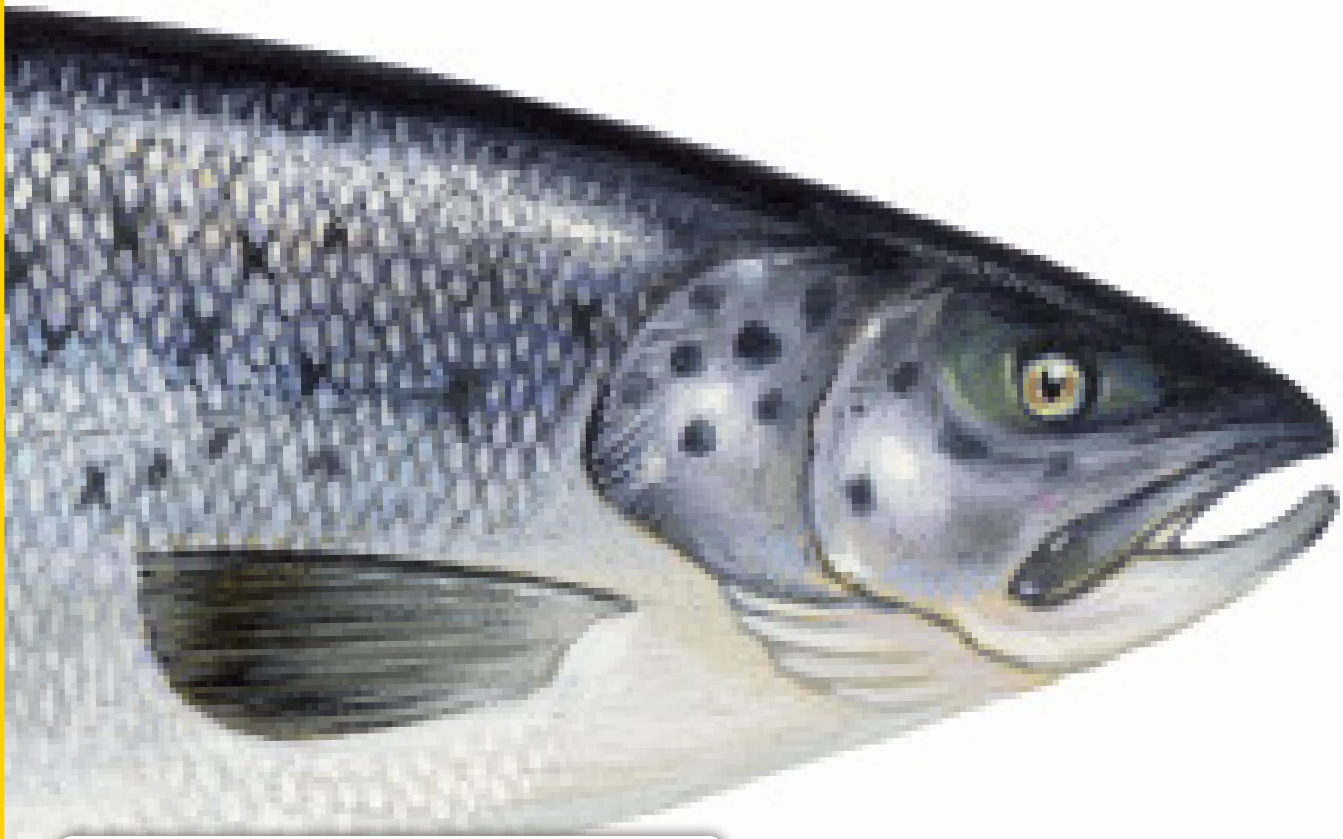

Useat Itämeren villit lohikannat ovat heikossa tilassa. Saaliskiintiöt ovat kuitenkin toistuvasti ylittäneet tutkijoiden suositukset. Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden vuoden 2013 kiintiö on

kaksinkertainen kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) tieteelliseen suositukseen verrattuna. Itämeren merikalastuksen ongelmana on, että se ei erottele voimakkaiden ja heikkojen lohijokipopulaatioiden kaloja toisistaan. Lisäksi kaikkia luonnonlohia ei voida kalastuksessa erottaa istutetuista lohista, koska istukkaiden evämerkintä ei ole vielä laajasti käytössä. Jokikalastuksessa kalastuspaine voitaisiin säätää jokikohtaisesti lupamenettelyllä.

WWF ei voi antaa erillistä suositusta rasvaeväleikkauksella merkitylle lohelle, koska myös uhanalaisia kalakantoja elvyttämään ja säilyttämään istutetut poikaset on merkitty rasvaeväleikkauksella. Jos kuluttaja ostaa Itämerestä pyydettyä lohta, on parempi valita rasvaeväleikattu lohi kuin sellainen yksilö, jolla rasvaevä on tallella.

Chileläinen kasvatettu lohi aiheuttaa monella tavalla haittaa ympäristölle. Ympäristölainsäädäntö ja tuotannon valvonta ovat hyvin alkeellisella tasolla. Lohi ei kuulu Chilen rannikon luontaiseen lajistoon ja tästä syystä kasvatuslaitoksilta karkaavat lohet voivat aiheuttaa ongelmia paikallisessa ekosysteemissä. Ympäristöongelmia aiheuttavat myös laitoksilta ympäristöön päätyvät ravinteet, lääkeaineet sekä kasvatuskaloista luontoon leviävät taudit. Vakavimpana ongelmana on kuitenkin rehuntuotanto, johon käytetään suuria määriä luonnosta pyydettyä kalaa joka on useiden Chilen ja Perun luonnonvaraisten merieläinten ravintoa.

Tiesitkö, että:

Itämeren lohiin kohdistuva kalastuspaine laski merkittävästi, kun lohien ajoverkkopyynti kiellettiin vuonna 2008. Kiellon myötä merikuolleisuus laski ja kaloilla oli aiempaa paremmat mahdollisuudet palata kutujokiinsa jatkamaan sukuaan. Kuitenkin muut kalastusmuodot, kuten pitkänsii-man käyttö, ovat tämän jälkeen lisääntyneet lohien kalastuksessa Itämeren pääaltaalla. Raportoimaton kalastus on yleistä. Sekä lohikannan elinvoimaisuuden, että myös kalastuksen jatkuvuuden ja tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että lohien pyyntiä valvotaan tarkasti ja rajoitetaan tarpeen mukaan.

Useamman joen luontainen lisääntyminen on ollut kasvussa, mutta merivaelluksen aikaiseen suureen kuolleisuuteen johtavista syistä on kuitenkin epävarmuutta. Jokien patoaminen on monesti este vaelluskalojen palaamiselle ja niin lisääntymis- kuin poikastuotantoalueet ovat usein tuhoutuja.

Lohi kuuluu arvokkaimpiin kaloihimme. Se voi kasvaa puolitoistametriseksi ja painaa yli 30 kiloa.

Suomalaisen lohien tarina on surullinen. Vielä 1900-luvun alussa lohi lisääntyi Suomessa ainakin 34:ssä Itämeren valuma-alueen joessa. Olemme kuitenkin tuhonneet patoamalla yli 90 % lohijoistamme, mikä onkin kyseenalainen maailmanennätys.

Levinneisyys

Pohjois-Atlantti, Itämeri ja eräät suuret järvet. Esimerkiksi Saimaalla lohi on jääkauden relikti, jonka populaatiota ylläpidetään nykyään istutuksin, ja se luokitellaan äärimmäisen uhanalaiseksi (2010).

Kalastusmenetelmät

Verkot, rysät, pitkäsiima ja vapakalastus.

Nykyinen kalakanta

Suomen lohikannat on luokiteltu uhanalaisuusluokkaan vaarantunut. Kesän 2012 kutuvaellus oli ilahduttavan suuri monissa Itämereen laskevissa joissa. Jäljellä olevia kantoja tulee elvyttää edelleen kalastusrajoituksin ja kunnostamalla elinympäristöjä. Jäämereen Suomesta laskevissa Tenojoessa ja Näätämöjoessa Atlantin lohien populaatiot ovat terveemmät ja tuottavat edelleen hyviä saaliita ilman tuki-istutuksia.

MADE

(*Lota lota*)

R: Lake

E: Burbot

30–70 cm

Suositus: Vihreä valo

Suosi madetta. Made on suomalainen, herkullinen kylmien vesien velho, josta voi nauttia myös kesäisin.

Made on pohjalla elävä turskan sukulainen, joka viihtyy kylmissä vesissä. Made on aktiivinen talvella, jolloin se myös kutee. Mateen kalastussonki onkin talvella. Mateen liha on vaaleaa ja vähärasvaista. Monet pitävät mateen mätää suurena herkkuna.

Levinneisyys

Made on Suomen laajimmalle levinnyt kalalaji. Sitä tavataan pitkin sisävesiä sekä Itämeren vähäsuolaisissa rannikkovesissä.

Kalastusmenetelmät

Verkot, koukut, pilkki, rysät ja katiskat.

Nykyinen kalakanta

Madekanta on Suomessa elinvoimainen ja kestää nykyisen kalastuksen, joskin mateiden elinympäristöt ovat huonontuneet vesistöjen lämpenemisen ja rehevöitymisen myötä. Itämeren vedenalaisen meriluonnon kartoituksessa mateen poikasia on kuitenkin löydetty paljon Suomen rannikolta. Mateen vuosittaiset saalismäärät vaihtelevat huomattavasti. Tämä ei kuitenkaan johdu kannan koon vaihtelusta vaan pikemminkin kalastusolosuhteista. Talvinen kutuaika on mateen perinteistä pyyntiaikaa ja huono jäätilanne vaikeuttaa toisinaan pyyntiä.

MAKRILLI

(*Scomber scombrus*)

R: Makrill

E: Mackerel

25–40 cm

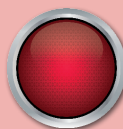
Löytyy myös
MSC-merkittynä!

SERTIFIOITU
VASTUULLISESTI
PYYDETTY
MSC
www.msc.org

Suositus: Vihreä valo Pohjois-Atlantin makrillille

Pohjanmeren makrillikanta on toipunut liika-kalastuksesta kalastusrajoitusten myötä ja nykyään kanta kestää kalastusta. Myös muualla Pohjois-Atlantilla makrillikanta voi suhteellisen hyvin.

Suositus: Punainen valo Välimeren makrillille

Välimerellä makrilli on liikakalastettu ja kanta on vaarantunut.

Makrilli on tonnikalojen sukulainen, joka toisinaan vierailee Suomenkin rannikkovesissä. Makrillit elävät tavallisesti parvissa ulapalla, jossa ne saalistavat eläinplanktonia ja pikkukaloja. Makrilli tulee sukukypsäksi 3–4 vuoden iässä, jolloin se on noin 30 cm pitkä.

Kalastajat ovat huomanneet, että suhteellisen pienestä koostaan huolimatta makrillilla on kovat voimat. Tämän ominaisuuden vuoksi makrillit ovat myös suosittuja urheilukalastuksen kohteita.

Levinneisyys

Välimeri ja Pohjois-Atlantin rannikot.

Kalastusmenetelmät

Troolit, kurenuotat, pitkäsiima ja verkot.

Nykyinen kalakanta

Pohjanmeren makrillikannat ovat olleet ylikalastettuja, mutta kalastusrajoitukset ovat pureet ja kanta kestää nykyisellään kalastusta hyvin. Välimerellä kannan vaihtelut ovat edelleen suuria ja kanta kärsii liikakalastuksesta.

MERANTURA

(*Solea solea*)

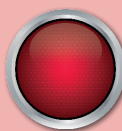
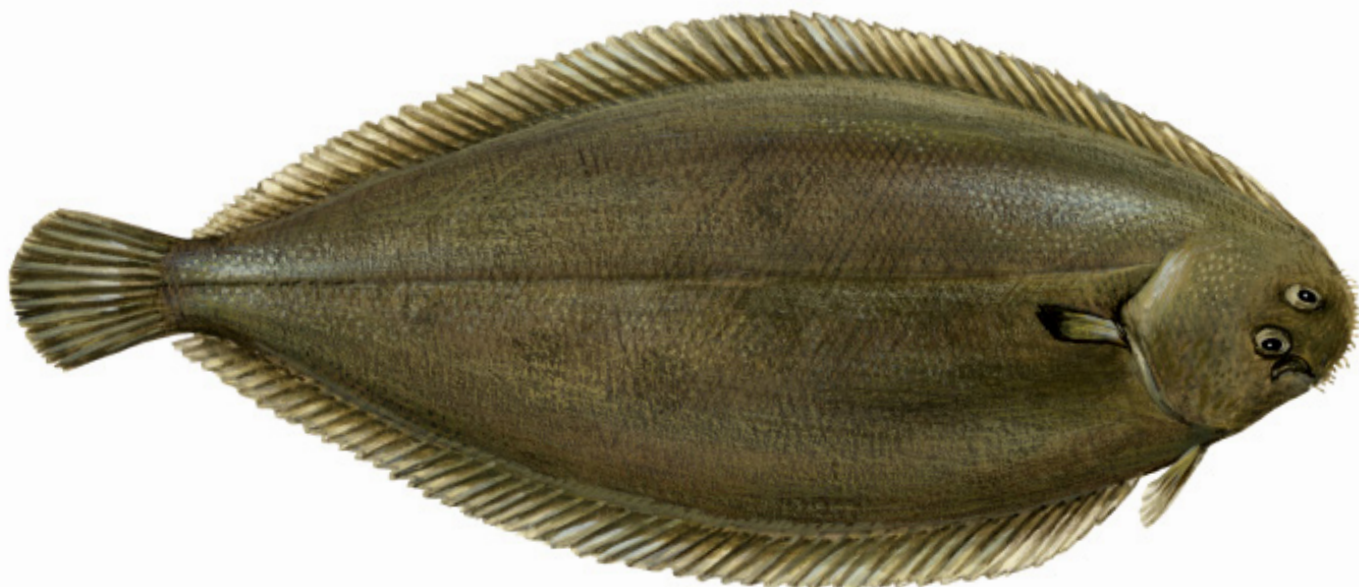
R: Sjötung

E: Common sole

25–45 cm

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

SERTIFIOITU
VASTUULLISESTI
PYYDETTY
MSC
www.msc.org

Suositus: Punainen valo pohjatroolatululle merianturalle

Merianturaa pyydetään pääasiassa pohjatroolilla, minkä vuoksi lajin kalastus ei usein ole kestäväällä pohjalla. Pohjatrooli tuhoaa merenpohjaa ja kerää huomattavia määriä sivusaalista.

Suositus: Keltainen valo muulle kuin pohjatroolatululle kalalle

Meriantura on Koillis-Atlantin maukas ja arvokas kampelalaji, jota kutsutaan myös kielikampelaksi. Merianturat elävät yksittäin muta- ja hiekkapohjiin kaivautuneena. Ne liikkuvat öisin ja syövät merenpohjan selkärangattomia eläimiä.

Levinneisyys

Vattimerta Pohjanmeressä pidetään tärkeimpänä merianturoitten lisääntymisalueena. Meriantura elää Koillis-Atlantin rannikkovesissä Keski-Norjan ja Luoteis-Afrikan välisellä alueella. Sitä tavataan myös eteläisessä Itämeressä. Levinneisyys kattaa myös Välimeren sekä Mustanmeren eteläosan.

Kalastusmenetelmät

Merianturaa pyydetään pääasiassa pohjatroolalla, minkä vuoksi lajin kalastus ei ole usein kestäväällä pohjalla. Pohjatrooli on laillisista kalastusmenetelmistä ympäristölle tuhoisin ja se aiheuttaa paljon sivusaalista. Yhden noin 450 gramman painoisen merianturan pyydystämiseksi syntyy kokonaissaalina jopa 7 kiloa muita mereneläviä, jotka heitetään pääosin kuolleena takaisin mereen.

Nykyinen kalakanta

Kokonaisvuosisaaliit ovat olleet noin 40 000 tonnin luokkaa. Suurimmat pyyntimaat ovat Alankomaat ja Ranska. Myös Adrianmeren kalastus on merkittävää.

MERIBASSI

(*Dicentrarchus labrax*)

R: Bas, Havsabborre

E: European Seabass

<100 cm

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

Suositus: Punainen valo troolatulle ja kasvatetulle kalalle

Meribassia troolataan paljon paritroolilla, jonka mukana syntyy sivusaaliista, muun muassa delfiinejä. Monet populaatiot ovat ylikalastettuja ja niiden kantojen elpymisestä ei ole viitteitä. Sekä ammattimaiselle että kotitarvekalastukselle on jouduttu asettamaan tiukkoja rajoituksia mm. Britannian rannikolla.

Viljelty kala kasvatetaan verkkoaltaissa meressä. Tuotannon ravinnepäästöt aiheuttavat rehevöitymistä ja jopa happikatoa laitosten lähivesissä. Myös lääkeaineet ja muut tuotannossa laajasti käytettävät kemikaalit ovat ympäristölle ongelmallisia. Meribassi on petokala, jonka kasvatuksessa kuluu suuria määriä proteiinipitoista rehua.

Suositus: Keltainen valo siimapyydetylle kalalle

Meribassin pitkäsiimakalastus on troolausta vastuullisempi pyydystysmuoto. Kysy Välimereltä tai Koillis-Atlantilta pyydettyä kalaa.

Meribassi on ahvenkaloihin kuuluva, hieman kuhaa ja ahventa muistuttava kala, joka voi saavuttaa jopa 15 kilon painon. Maailmalla meribassia pidetään erittäin maukkaana ruokakalana. Suomesta ensimmäinen rannikollemme eksynyt meribassi saatiin vuonna 1989.

Levinneisyys

Meribassia tavataan Välimeressä ja Mustasameressä sekä pitkin Euroopan länsirannikkoa aina Tanskan salmia myöten. Itämeressä se on harvinaisempi vieras.

Kalastusmenetelmät

Meribassia kalastetaan kahden veneen vetämällä paritroolilla, verkoilla ja siimakalastuksella. Perinteisen kaupallisen pyynnin lisäksi meribassista on tullut suosittu urheilukalastuskohde.

Nykyinen kanta

Meribassin kantojen tilasta saatavat tiedot ovat puutteellisia eikä sen kalastusta pidetä kestäväenä.

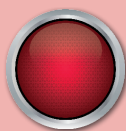
MERIKROTTI

(*Lophius piscatorius*)

R: Marulk

E: Monkfish, Anglerfish

<200 cm

Suositus: Punainen valo

Vältä ostamasta syvänmeren lajeja, koska ne ovat erityisen herkkiä liikakalastukselle.

Merikrotti on ilkeän näköinen syvänmeren laji, joka joutuu valitettavasti monen kalatiskin komistukseksi kissakalan tavoin. Merikrottinaaraat voivat kasvaa kahden metrin pituisiksi ja lähes 60-kiloisiksi. Koiraat ovat paljon pienempiä, noin 20–30 % naaraiden koosta.

Englanninkielinen nimi anglerfish viittaa merikroton saalistustapaan. Merikroton päässä kasvaa piikki, jonka päässä loistavalla valolla se houkuttelee pienet kalat ja äyriäiset saaliiksi iskumatkan päähän. Monet syvänmeren eliöt osaavat tuottaa valoa itse kemiallisilla reaktioilla aurin-
gonvalon puuttuessa.

Levinneisyys

Merikrotti esiintyy Koillis-Atlantin rannikkovesissä Barentsinmereltä Gibraltarin salmeen, Välimerelle ja Mustallemerelle.

Nykyinen kalakanta

Merikroton pyynti ei ole kestäväällä pohjalla, kuten ei ole suurin osa muustakaan syvänmeren kalojen pyynnistä. Tutkimus on vaikeaa, joten luotettavat kanta-arviot puuttuvat ja pyynti voi yllättäen romahduttaa populaation.

MIEKKAKALA ja MARLIINI

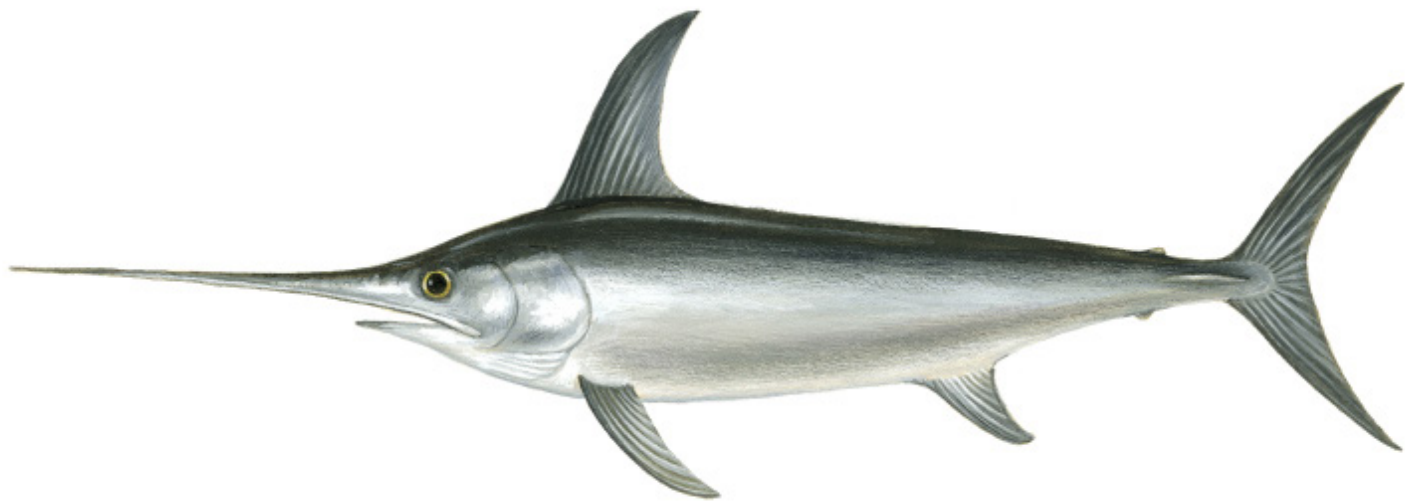
(*Xiphias gladius*, *Makaira*)

R: Svärdfisk, marlin

E: Swordfish, marlin

200-450 cm

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

Suositus: Punainen valo

Miekkakala ja marliinit ovat vähälukuisia, suurikokoisia ja pitkäikäisiä kaloja ja hyvin haluttuja saaliita. Mittavan urheilukalastusperinteen lisäksi näitä kaloja jahdataan ammattimaisesti myös pitkällä siimalla ja ajoverkoilla. Marliiniparvia myös nuotataan. Molempia jää lisäksi sivusaaliiksi muussa kalastukseen.

Miekkakala on maailman nopeimpia kaloja, joka saavuttaa noin 100 kilometrin tuntivauhdin. Moni tuntee tämän näyttävän kalan luontodokumenteista, mutta harva yhdistää lautasella olevan miekkakalapihvin ainutlaatuisen villieläimeen, joka voi elää jopa 25 vuotta.

Miekkakala on suuri ahvenkala ja peto, jonka ravintoa ovat kalat ja mustekalat. Miekkakalan ainoat viholliset ovat ihminen ja suurikokoiset hait. Näyttävää, miekaksi kasvanutta yläleukaansa se saattaa käyttää metsästyksessä ja itsepuolustuksena luontaisia vihollisia vastaan. Ihmistä vastaan miekasta ei ole apua. Miekkakalan sekä purjekaloihin kuuluvien marliinien kalastus on suosittua urheilua, jossa niiden liha on sivuseikka ja jopa viiden metrin ja 600 kilon antama vastus pääasia.

Miekkakalojen suojeleminen kaupalliselta kalastukselta alueellisin rajoituksin on hyvin vaikeaa, koska ne eivät ole paikallisia kaloja vaan vaeltavat laajalti vuodenaikojen mukaan. Kalastus-rajoitusten lisääminen yhdellä alueella saattaa lisätä pyyntiponnistusta vaellusreitillä toisella osalla.

Levinneisyys

Miekkakalojen levinneisyys on hyvin laaja. Niitä elää Intian valtameressä, Tyynellämerellä päiväntasaajan molemmin puolin ja Etelä-Atlantilla aina Englannin rannikolle asti. Marliineita on kolme erillistä lajia joilla on eri levinneisyysalueet.

Nykyinen kalakanta

Lisääntyvien populaatioiden koko on nykyisellään rajusti pienempi kuin historian saatossa. Liikakalastuksen lisäksi miekkakalaa, marliinia ja muita suuria petokaloja uhkaa myös aliravitsemus, kun niiden ravintona käyttämää pientä kalaa on kalastettu liian tehokkaasti rehutuantoa varten.

MOLVA

(*Molva molva*)

R: Långa

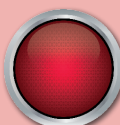
E: Ling

80–160 cm

Suositus: Keltainen valo pitkällä siimalla ja verkolla pyydetylle molvalle

Jos ostat molvaa niin vaadi pitkällä siimalla tai verkolla pyydettyä kalaa. Barentsinmerellä molvakannat ovat kestävämmällä tasolla kuin Pohjanmerellä.

Suositus: Punainen valo pohjatrootatulle molvalle

Pohjatrootalaus tuhoaa merenpohjaa. Lisäksi sivusaaliin osuus on pohjatrootauksessa suuri.

Molva on suurikokoinen turskakala, joka elää meren pohjalla noin 100 – 400 metrin syvyydessä. Se on petokala, joka kasvaa hitaasti ja saavuttaa sukukypsyyden vasta noin metrin pituisena. Suurimmillaan molva voi kasvaa jopa kaksimetriseksi ja painaa 45 kg. Suomessa molvaa syödään lähinnä lipeäkalana.

Tiesitkö, että:

Lähes kaikki Suomessa myytävä lipeäkala on valmistettu molvasta. Lipeäkala on keskiajalta periytyvä kalaruoka, joka tunnetaan nykyisin erityisesti jouluherkkuna. Perinteisesti lipeäkalana on syöty turskaa. Pohjois-Norjan turskakantojen ehtyessä 1970 –luvulla kalastusta siirrettiin eteläisemmille vesille, jossa oli paljon molvaa. Nykyisin turskakannat ovat kuitenkin elpyneet ja lipeäkalana kannattaisikin suosia MSC-merkittyä turskaa.

Levinneisyys

Molvaa tavataan pääasiassa Koillis-Atlantilta. Levinneisyys ulottuu Välimereltä Barentsinmerelle ja Islantiin. Ruotsin länsirannikolla molvaa tavataan Juutinrauman eteläosaan asti. Se elää syvyyksissä kovilla kivi- ja hiekkapohjilla mutta tulee lisääntymään matalampiin vesiin.

Kalastusmenetelmät

Pohjatrootalaus, pitkäsiima ja verkko. Molva tunnetaan myös urheilukalastajien keskuudessa.

Nykyinen kalakanta

Suurikokoisena ja hidaskasvuisena syvänmerenlajina molva on herkkiä ylikalastukselle. Lisäksi kannan tilasta on vaikea saada tarkkaa tietoa. Molva on hyötynyt turskankalastuksen rajoittamisesta Islannissa ja Barentsinmerellä, mutta molvakannat ovat itsessään heikosti hallintoituja ja useimmat kannat ovat ylikalastettuja.

MUIKKU

(*Coregonus albula*)

R: Siklöja

E: Vendace

12–20 cm

Suositus: Vihreä valo

Muikku on supisuomalainen kala, jota suomalaiset ovat osanneet hyödyntää pääosin kestävästi.

Tiesitkö, että:

Kitkajärvessä asuvia muikkuja on perimätiedon mukaan kutsuttu ”Kitkan viisaiksi”, koska ne eivät ui Venäjälle vaikka voisivat näin tehdä. Meitä suomalaisia taas voi pitää viisaina, koska ymmärrämme muikun arvon. Näin ei ole kaikkialla maailmassa, missä laji esiintyy, vaan muikku voi olla ns. roskakalojen kastissa.

Tämä solakka ja hopeanhohtoinen pieni lohikala on sisävesiemme ammattikalastajien tärkein saalislaji. Muikku onkin sisävesien kalastajille yhtä tärkeä kuin silakka merikalastajille. Muikku on sisävesiemme herkullinen arvokala, jonka mätää pidetään suuressa arvossa.

Levinneisyys

Muikku esiintyy suurissa järvissä ja meren lahdissa lähes kaikkialla Suomessa.

Kalastusmenetelmät

Nuotta, trooli, verkot ja rysät.

Nykyinen kalakanta

Muikkukannat vaihtelevat voimakkaasti luontaisista syistä. Muikku on mahdollisesti tutkituin kalamme ja voimakkaiden kannanvaihtelujen syiksi arvellaan edelleen useita eri tekijöitä. Kalastus ei uhkaa muikkua, koska jos kannat ovat heikot, myös saaliiksi jää vähemmän kalaa. Joskus runsaina muikkuvuosina kalansaalis jää hyödyntämättä ja lyhytikäiset kalat jopa kuolevat massoittain järvien pohjalle.

MUSTEKALAT

(Coleoidea, Octopodiformes)

R: Bläckfiskar

E: Octopus

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

Suositus: Keltainen valo merroilla ja loukuilla pyydetyille mustekaloille

Paikallinen pienimuotoinen, valikoiva ja perinteinen kalastusmenetelmä on siimalla ja erilaisten mertojen ja loukkujen avulla tapahtuvaa ja näin kestävämmäksi luokiteltavaa. Jos ostat mustekalaa, vaadi merroilla, loukuilla tai siimalla pyydettyä mustekalaa Euroopasta tai Marokosta jossa kantojen tilasta on tietoa.

Suositus: Punainen valo pohjatroolatuille mustekaloille

Pohjatrooli on pyyntimenetelmänä kestävä ja aiheuttaa ympäristövahinkojen lisäksi huomattavaa sivusaalista. Aasialaisten mustekalojen kantojen tilasta on lisäksi hyvin huonosti tietoa.

Mustekalat ovat nilviäisiä joilla ei ole ulkoista eikä sisäistä tukirunkoa. Yläluokkaan Octopodiformes-kuuluvilla mustekaloilla on neljä jalkaparia ja ruumis on bilateraalisesti symmetrinen. Mustekaloilla on korkea lisääntymistehokkuus ja ne kasvavat nopeasti sekä saavuttavat sukukypsyyden aikaisin.

Tursaat ovat hyvä esimerkki perinteisen näköisiksi mielletyistä mustekaloista. Mustekaloja pi-

detään selkärangattomista eläimistä älyllisesti kehittyneimpinä. Mustekaloja syödään useissa kulttuureissa ja niiden jaloista valmistetut mustekalarenkaat ovat pikaruokaa. Mustekaloilla on tärkeä rooli mm. kiinalaisessa keittiössä ja niitä käytetään myös suosittujen sushien osana.

Levinneisyys

Mustekaloja tunnustetaan yli 300 lajia eripuolilta maapalloa ja ne asuttavatkin erityyppisiä meriympäristöjä koralliriutoista avomerelle ja syviin merenpohjiin.

Nykyiset kannat

Mustekalaa kalastetaan suurimmalla mahdollisella kalastuspaineella ainakin Välimerellä, Mauretanian, Senegalin ja Marokon rannikolla Afrikassa, sekä Kiinan, Thaimaan, Vietnamin, Indonesian ja Filippiinien vesillä. Mustekaloille ei ole olemassa kannanhoidosuunnitelmia eikä kalastusta ole juuri pyritty rajoittamaan. Osa kannoista on romahtanut ja alueilla joissa teollista kalastusta jatketaan kannat eivät ole myöskään elpyneet.

NAHKIAINEN

(*Lampetra fluviatilis*)

R: Flodnejonöga

E: European river Lamprey

25–30 cm

Suositus: Keltainen valo

Nahkiainen on kärsinyt elinympäristön muutoksista, erityisesti jokivesien pilaantumisesta.

Tiesitkö, että:

Nahkiainen viettää suurimman osan elämästään joen pohjaan kaivautuneena likomatona.

Nahkiainen saattaa olla monelle suomalaiselle outo otus. Se ei ole edes kala, vaikka siitä usein niin puhutaankin, vaan ympyräsuinen. Länsirannikon ihmiset tuntevat tämän matomaisen ja liukkaan eläimen.

Nahkiainen vaeltaa lisääntymisjoistaan mereen kasvamaan kuten lohi. Nahkiaisten ravintobiologiasta ei olla täysin selvillä. Se tiedetään, että ne imeytyvät tiukasti kalojen kylkiin ja imevät niistä kudostettua ja verta. Isokokoinen kala saattaa kuljettaa nahkiaista kauankin ennen kuolemistaan.

Suomalaiset nahkiaiskannat ovat taantuneet pääasiassa jokien pilaantumisen ja patoamisen vuoksi, ja sen virallinen uhanalaisuusarvio on silmälläpidettävä (2010).

Levinneisyys

Itämeri ja siihen laskevat joet Suomessa, Euroopassa Etelä-Norjasta Italiaan.

Kalastusmenetelmät

Nahkiasmerrat ja -rysät.

Nykyinen nahkiaiskanta

Nahkiainen on Suomessa suhteellisen tavallinen, vaikka sen kannat ovat taantuneet muiden vaelluskalojen tapaan. Pyyntikelpoinen nahkiaiskanta on arviolta noin 30 suomalaisessa joesa. Rakentamattomien, pienten jokien merkitys nahkiaiselle on kasvanut. Nahkiainen ei nykytiedon mukaan ole vaelluskalojen tapaan kotijokiuskollinen, joten se voi tarvittaessa vaeltaa lisääntymään myös muihin kuin kotijokeensa.

NIERIÄ

(*Salvelinus alpinus*)

R: Röding

E: Arctic Char

40–70 cm

Suositus: Vihreä valo kiertovesi- kasvatetulle ja Inarin järven nieriälle

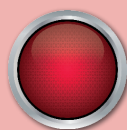
Kiertovesikasvatuksessa laitoksen vesistökuoritus on minimoitu. Suomen markkinoilla on sekä kotimaista että ulkomaista kiertovesikasvatettua nieriää.

Lapissa saatetaan joskus tarjota Inarijärven villiä nieriää. Siitä ei tarvitse kieltäytyä ympäristönsuojelullisista syistä koska nieriäsaaliit Inarissa ovat olleet hyviä ja kanta suhteellisen vakaa vaikkakin se on kärsinyt Inarijärven säännöstelystä. Saaliista yli puolet on istutettua kalaa.

Suositus: Keltainen valo kasvatetulle nieriälle

Ravintoloissa ja kalatiskeillä viime vuosina nopeasti yleistynyt nieriä on yleensä ollut joko Islannissa tai Pohjois-Ruotsin järvissä kassikasvatettua kalaa.

Suositus: Punainen valo saimaannieriälle

Älä pyydä äärimmäisen uhanalaista saimaannieriää, äläkä osta luonnon nieriää, jos et tiedä sen alkuperää.

Tiesitkö, että:

Nieriän hyvä tuntomerkki on käänteinen pilkutus muihin lohikaloihimme verrattuna. Nieriällä on vaaleat pilkut tummalla pohjalla eikä tummia pilkkuja vaalealla pohjalla, kuten esimerkiksi lohella ja taimenella. Nieriällä on hyvin pienet suomut ja vanha kansa kutsuikin nieriää myös nimellä ”nahkalohi”.

Nieriä, pohjoisen ihmisten suussa ”rautu”, on kylmien vesien arvokala ja monen mielestä maukkain lohikala. Se on myös kiistatta kauneimpia kalalajejamme kirkkaanpunaisine vatsoineen ja valkoisine evänreunoineen. Monet pohjoisimmista vesistämme ovat yksin nieriän valtakuntaa, mutta näillä kalakannoilla ei kuitenkaan ole taloudellista merkitystä ja ne ovat vielä osin säästyneet tunturissa vaeltajan onkikaloiksi.

Levinneisyys

Nieriän levinneisyys on ns. sirkumpolaarinen eli se elää subarktisella vyöhykkeellä ympäri maapallon. Suomessa ja Ruotsissa nieriä asuttaa myös etelän suurten järvien syvänteitä viihtyen useiden kymmenien metrien syvyyksissä. Lisäksi nieriää tavataan Alppien pienissä järvissä usein ainoana kalalajina.

Kalastusmenetelmät

Monofiliverkot, uistelu, Lapissa myös heittokalastus.

Nykyinen kalakanta

Saimaannieriä on Suomen uhanalaisin kalapopulaatio ja olemassa enää lähes pelkästään istutusten ansiosta. Saimaannorpan lailla saimaannieriä on kärsinyt merkittävästi verkkokalastuksesta ja ilmaston lämpeneminen on uhka sen olemassaololle. Monofiliverkot ovat koituneet myös monen pohjoisen järven nieriäkannan turmioksi. Inarijärvenssä on hyvin seurattu ja hoidettu kalakanta, joka kestää nykyisen kevyen kalastuspaineen. Karujen tunturivesiemme nieriä eli rautu satsaa kasvun sijasta lisääntymiseen, minkä vuoksi kalat ovat usein pienikokoisia.

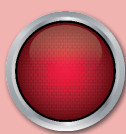
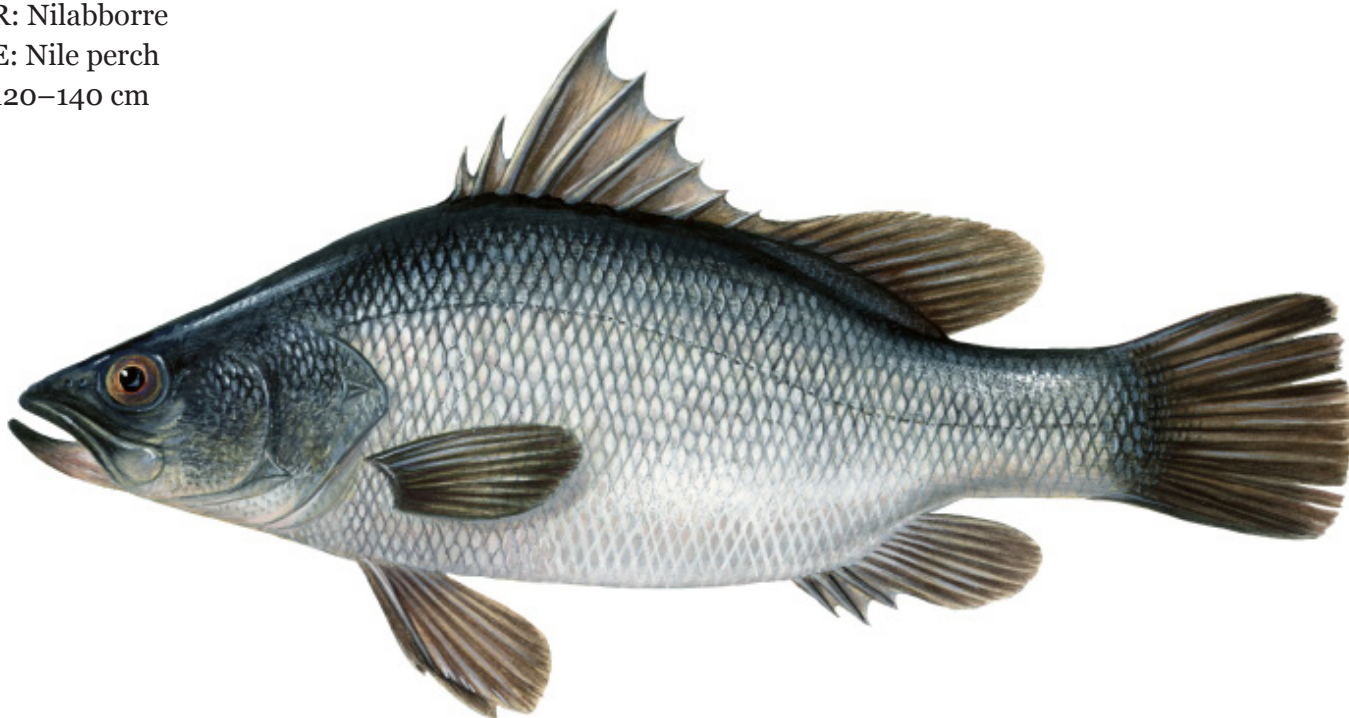
NIILINAHVEN

(*Lates niloticus*)

R: Nilabborre

E: Nile perch

120–140 cm

Suositus: Punainen valo

Kalastuspaine on kasvanut huomasti niilinahven markkinoiden globalisoiduttua. Viimeisen kymmenen vuoden aikana niin kalastajien, alusten kuin pyydysten määrät ovat moninkertaistuneet. Niilinahvenen voimallisesta pyynnistä kärsivät myös muut paikalliset lajit ja pyyntimäärät ovat ylittäneet selvästi kestävä kalastuksen rajat suhteessa vesistöjen luontaiseen tuottavuuteen. Kalakantojen hoitotoimenpiteet ovat myös pääosin riittämättömiä.

Niilinahven on makean veden laji, jonka kalastus ja kasvatus keskittyy Afrikkaan. Se voi kasvaa luonnossa jopa kaksimetriseksi ja painaa 200 kiloa ja onkin yksi suurimmista makean veden kaloista.

Niilinahvenen ostaminen voi välillisesti tarjota töitä paikalliselle väestölle, mutta toisaalta kasvava kysyntä voi lisätä istutusten ulottamista uusiin vesistöihin. Seuraamukset voivat olla katastrofaaliset.

Niilinahvenen istuttaminen Victoriajärveen on kuuluisa esimerkki siitä, mitä negatiivisia vaikutuksia vieras laji voi saada aikaan ekosysteemeissä. Niilinahven lisääntyi valtavasti ja tuhosi sukupuuttoon lähes kaikki sadat alkuperäiskalalajit. Niilinahvenen istutuksella kymmeniin afrikkalaisiin järviin on ollut samankaltaisia vaikutuksia.

OSTERIT

(*Ostreidae*)

R: Ostron

E: Oyster

Suositus: Vihreä valo

Varmista että ostamasi osterit ovat joko Euroopassa kasvatettuja tai käsin poimittuja ostereita.

Suositus: Punainen valo pohjaharoilla ja -trooleilla pyydetyille

Tiesitkö, että:

Ostereiden syöminen yhdistetään usein seksuaalisten halujen kasvattamiseen.

Osterit ovat nilviäisiin kuuluvia simpukoita ja ne syödään usein elävänä suurena herkkuna. Eurooppalaista osteria esiintyy rannikkovesissä Välimereltä Keski-Norjaan. Välimerellä sitä kasvatetaan melko runsaasti mutta kasvatuksesta ei koidu kuormitusta ympäristölle koska siinä ei käytetä rehua, eikä kemikaaleja tai lääkeaineita tarvita. Tyynenmeren ostereiden kasvatuksen sääntely ja pyynnin rajoitukset ovat heikompia joten on parempi pyytää kauppiaalta esim. norjalaisia ostereita.

PUNA-AHVEN

(*Sebastes marinus*, *S. mentella*)

R: Kungsfisk, djuphavsrödfisk

E: Ocean Perch, Deepwater Redfish

~ 50 cm

Suositus: Punainen valo

Puna-ahven on hidaskasvuinen syvänmeren laji. Sen osuus kalansaaliina on ollut kasvava kun rannikkokalakantojen taannuttua pyyntiä on jouduttu laajentamaan yhä kauemmas ja syvemmälle. Sen kannat ovatkin selvästi heikentyneet. Lisäksi pohjatroolin käyttö vahingoittaa muita pohjaeläimiä, kuten syvän meren koralleja.

Puna-ahven ei ole nimestään huolimatta sukua ahvenille. Kauppanimen alle saattaa kätkeytyä kolme *Sebastes*-suvun lajia. Puna-ahven suosii kivipohjia. Se voi kasvaa jopa metrin pituiseksi, 15 kg:n painoiseksi ja jopa 60-vuotiaaksi. Puna-ahvenella on suuri taloudellinen merkitys Kandalle, Norjalle, Ranskalle ja Färsearille. Lajin kalastus on yleistynyt voimakkaasti 2000-luvulla.

Levinneisyys

Puna-ahven elää parvissa 30–900 metrin syvyydessä Jäämerellä ja Norjanmerellä. Sitä tavataan vähälukuisena myös Skagerrakissa.

Kalastusmenetelmät

Pyydetään troolilla syvistä vesistä. Myös urheilu-kalastajien suosiossa.

Nykyinen kalakanta

Puna-ahven ei ole virallisesti uhanalainen laji. Kalastuspaine puna-ahventa ja muita syvänmeren lajeja kohtaan kuitenkin kasvaa.

RAPU eli JOKIRAPU ja TÄPLÄRAPU

(*Astacus astacus* ja *Pacifastacus leniusculus*)

R: Flodkräfta och Signalkräfta

E: Noble Crayfish and Signal Crayfish

~ 10 cm

Suositus: Vihreä valo

Vakiintunut rapukanta kestää nykyisen ravustuksen. Nykyisin ravulla ei ole alamittaa, vaan markkinat säätelevät liian pienten yksilöiden pyyntiä. Rapuruton leviämisen estämiseksi älä siirrä rapuja vesistöstä toiseen ilman lupaa. Mertoja ei myöskään saa siirtää pyyntikauden aikana vesistöstä toiseen ilman huolellista desinfiointia, eikä rapuja tule sumputtaa muualla kuin niiden pyyntivesistössä.

Suositus: Keltainen valo kiinalaisille tuontiravuille

Kiinalaiset ravut ovat pääosin viljeltyjä, mutta niiden kasvatusolosuhteista ei ole riittävästi tietoa. Esimerkiksi riisinviljelyn yhteydessä kasvatetut ravut eivät välttämättä aiheuta merkittäviä ympäristövaikutuksia kuljetuksen ja pakastuksen lisäksi, mutta kotimainen rapu on kuitenkin tässä tapauksessa ekologisempi valinta.

Kotimainen rapu ja Pohjois-Amerikasta kotiutunut täplärapu elävät monissa maamme järvissä, lammissa ja virtaavissa vesistöissä. Ravut ovat yöeläimiä ja liikkuvat vilkkaammin vain pimeän tultua. Ravut kärsivät vesien pilaantumisesta ja ym-

päristömyrkyistä, sillä ne ovat varsin vaativia veden laadun suhteen.

Suomalaisten rapukantojen suurimpana uhkana on ollut rapurutto, joka romahdutti rapukannat 1900-luvun alussa. Hoitokeinoksi vesistöihimme istutettiin pohjoisamerikkalaista täplärapua, joka on menestynyt Suomessa hyvin. Täplärapu kasvaa nopeammin ja suuremmaksi kuin kotimainen rapumme. Kuluttaja tuskin kuitenkaan huomaa makueroa näiden saksiniekkujen välillä.

Levinneisyys

Nykyisin rapuja tavataan lähes koko Suomessa ja niitä istutetaan edelleen sopiviin vesistöihin.

Pyyntimenetelmät

Rapumerrat ja rapuhaavit.

Nykyinen rapukanta

Ravustus on suhteellisen tarkasti säänneltyä ja pyynti kausiluontoista. Paikoin rapukannat jopa hyötyisivät voimakkaammastakin pyynnistä, koska rapujen keskinäinen kilpailu vähenisi ja ne kasvaisivat nopeammin. Täplärapu ei viihdy pohjoisimmissa vesissämme, mikä voi koitua alkuperäisen jokirapumme eduksi.

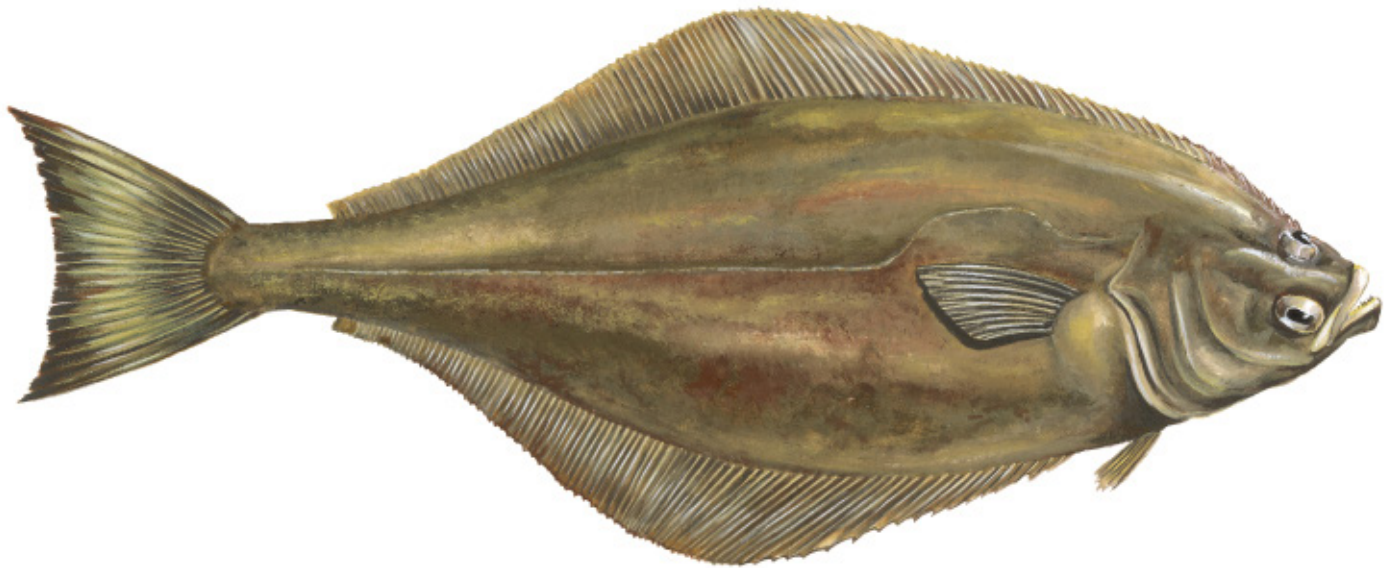
RUIJANPALLAS

(*Hippoglossus hippoglossus*)

R: Helleflundra

E: Atlantic Halibut

100–200 cm

Suositus: Keltainen valo kasvatetulle kalalle

Kasvatettu ruijanpallas on parempi vaihtoehto kuin luonnosta pyydetty. Ruijanpallas on kuitenkin suurikokoinen petokala, jonka tuotannossa kuluu paljon kalasta valmistettua rehua.

Suositus: Punainen valo villille kalalle

Älä osta ruijanpallasta, koska se on voimakkaasti ylikalastettu laji.

Valtamerien pohjilla elävä ruijanpallas on suurin kampelakala. Ruijanpallas voi kasvaa melkoiseksi jättiläiseksi ja painaa yli 300 kiloa.

Ruijanpallas ja sinipallas eivät ole kovin perinteisiä ruokakaloja. Ne toimivat varoittavina esimerkkeinä siitä, kuinka kalakannat vastaavat kulutustottumusten muutokseen ja kasvaneeseen kysyntään romahduksella. Valitettavasti ruijanpallasta ja sinipallasta näkee aika ajoin myös suomalaisten ravintoloiden listoilla. EU:n lainsäädännön mukaan pakkausmerkinnästä tulee käydä ilmi, onko kala villiä vai kasvatettua.

Nykyinen kalakanta

Voimakkaan kalastuksen vuoksi suuret ruijanpaltaat ovat lähes hävinneet. Ruijanpallas on virallisen luokituksen mukaan erittäin uhanalainen ja uhkana on sen häviäminen luonnosta lähitulevaisuudessa. Pohjois-Norjan pal-laskannoissa on havaittu toipumista viimeisen 10 vuoden aikana. Tämä pätee kuitenkin vain pohjoisilla vesillä (62°N pohjoispuolella). Ruijanpallas on suurikokoinen ja hidaskasvuinen laji ja siten herkkä ylikalastukselle.

SALAKKA

(*Alburnus alburnus*)

R: Löja, benlöja

E: common bleak

10–15 cm

Suositus: Vihreä valo

Salakkaa arvostetaan vain ns. syöttikalana muiden lajien pyynnissä. Sitä voi kuitenkin syödä, kuten suurta joukkoa muitakin särkikaloja. Salakka on yleinen pikkukala rannikolla ja sisävesissä pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta.

Tiesitkö, että:

Laiturilta ongitun salakan kun heti tuoreena reippaasti leivittää ja paistaa muikun tapaan, voi se olla vaikea siitä maultaan edes erottaa. Isot pojat kertovat että perkaus on kuitenkin tehtävä huolellisesti, sappirakon kanssa varsinkin oltava tarkkana. Kokeile heti ensi kesänä!

Salakka on rantavyöhykkeessä viihtyvä kirkas särkikala. Tiheäverkkoiseen katiskaan sitä voi saada kesämökin rannasta paljonkin. Se on myös mukava lasten onkikala, sukulaistaan särkeä astetta arempi ja eläväisempi.

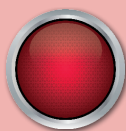
SAMPI

(Acipenseridae)

R: Stör

E: Sturgeon

100–200 cm

Suositus: Punainen valo uhanalaiselle luonnonkalalle ja sen mädille

Kaikki sampikalat ovat uhanalaisia, rauhoitettuja ja osin luonnosta kadonneita kalalajeja. Sammen mädin haluttavuuden vuoksi niiden luonnonpopulaatiot ovat olleet pitkään ylikalastettuja.

Suositus: Vihreä valo kiertovesijärjestelmällä kasvatetulle sammelle ja sen mädille

Esimerkiksi Suomessa sampea kasvatetaan altaissa ns. kiertovesijärjestelmän avulla, joka tekee kalankasvatuksesta mahdollisimman vähäpäästöistä.

Sampi kasvaa tyypillisesti 1–2 metriä pitkäksi, ja sen keskimääräinen paino täysikasvuisena on noin 150 kg. Sammet voivat elää 40-vuotiaiksi ja ne tulevat sukukypsiksi vasta noin viidentoista vuoden iässä.

Sampi viihtyy lähellä mutaista pohjaa, josta se etsii ruokaa viiksikarvojensa avulla. Sampi oli aikaisemmin yleinen kaikilla Euroopan rannikoilla. Suomessa viljeltyä sampia on tavattu 1930-luvulla. Suomen suurin kala on 177-kiloinen sampi, joka pyydystettiin Karjalan Kannaksen rannoilta vuonna 1934.

Sammen kasvatusta on myötätulessa ja myös Suomessa kasvatetun sammen lihaa on saatavilla kalaravintoloista. Kaiken kalankasvatuksen kestävyysongelma on kuitenkin luonnonkalasta tehty rehu. Viljelyssä kuluu tavallisesti enemmän kalaa rehuna kuin uutta kalaa syntyy. Rehun alkuperän vastuullisuuteen ollaan parhaillaan kehittämässä maailmanlaajuisia kestävyyskriteerejä. Sampi kasvatetaan Suomessa pääosin ns. kiertovesijärjestelmissä joissa jätevettä syntyy vähän ja se on käsiteltävissä.

SARDIINI

(*Sardina pilchardus*)

R: Sardin

E: Sardine

20-25cm

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

SERTIFIOITU
VASTUULLISESTI
PYYDETTY
MSC
www.msc.org

Suositus: Keltainen valo

Sardiini on ylikalastettu osissa Välimerta. Sardii-
nin elinalueilla useat valtiot kalastavat samojen
populaatioiden sardiineja ilman yhtenäistä kalas-
tuksenhoitoa. Yhtenäisellä, kaikkia maita velvoit-
tavalla kannanhoitosuunnitelmalla sardiinikanta
saataisiin todennäköisesti elpymään, sillä sardiini
on nopeakasvuinen laji, joka lisääntyy suotuisissa
olosuhteissa tehokkaasti. Pohjois-Atlantin sardiin-
in kalastusta rajoitetaan selkeämmin, mutta ko-
konaissaaliin vuosikiintiöt puuttuvat myös sieltä.

Sardiini on avomerellä suurissa parvissa viihtyvä
sillikalala. Sardiiniparvet liikkuvat ruuan perässä eri
vesikerroksissa 100 metrin syvyyteen asti. Ne käyt-
tävät ravinnokseen pääasiassa eläinplanktonia.

Sardiinit ovat tärkeä ravinnonlähde monille me-
rieläimille ja niiden paikka ravintoketjussa on
oleellinen.

Myös ihmiset hyödyntävät sardiinia tehokkaasti.
Varsinkin Välimeren maissa sardiinia valmiste-
taan monessa muodossa kuten paistettuna, suo-
lattuna, savustettuna ja säilöttynä. Sardiini on
erinomainen ruokakala, mutta valitettavasti sitä
käytetään myös kasvatuskaloille ja muille tuotan-
toeläimille syötettävän rehun valmistukseen.

Levinneisyys

Pohjois-Atlantin itäosat ja Välimeri.

Kalastusmenetelmät

Avomeren troolaus ja siimakalastus.

Nykyinen kanta

Välimerellä kanta on paikoitellen ylikalastettu.
Paremmilla kalastusrajoituksilla tämä nopeasti
lisääntävä laji saataisiin todennäköisesti elpy-
mään.

SEITI

(*Pollachius virens*)

R: Sej

E: Saithe

50–100 cm

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

SERTIFIOITU
VASTUULLISESTI
PYYDETTY
MSC
www.msc.org

Suositus: Vihreä valo

Osta seitiä! Suosi Barentsinmeren seitiä, sillä Pohjanmeren ja sitä eteläisemmät seitikannat ovat ylikalastettuja.

Turskakaloihin kuuluva seiti on yksi maailman suosituimmista ruokakalalajeista. Suomalaisille seiti eli sei on tuttu lähinnä kauppojen pakastealtaista. Seiti sisältää runsaasti valkuaisaineita ja B12-vitamiinia, mutta hyvin vähän rasvaa.

Levinneisyys

Taloudellisesti tärkeimmät seitikannat elävät Islantia ympäröivillä merialueilla, Barentsinmerellä ja Pohjanmerellä.

Kalastusmenetelmät

Trooli, nuotta, verkot ja pitkäsiima.

Nykyinen kalakanta

Barentsinmeren seitikantoja ei tällä hetkellä uhkaa ylikalastus. Iso osa seikannoista on saanut MSC-ympäristömerkinnän.

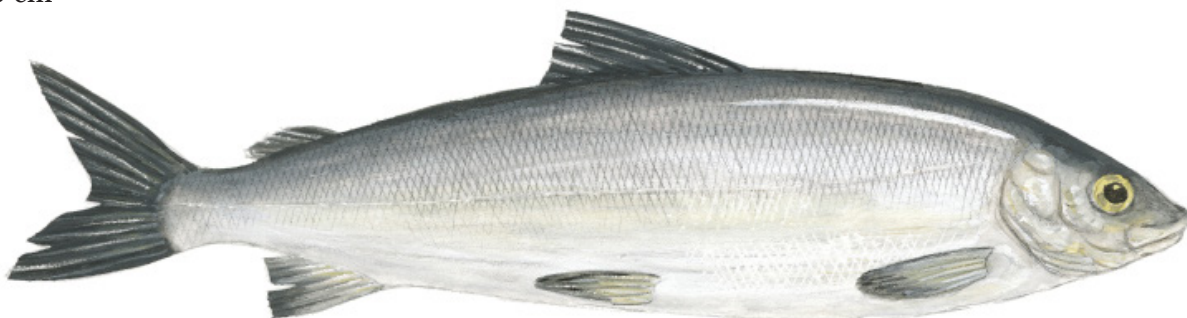
SIIKA

(*Coregonus sp.*)

R: Sik

E: Whitefish

35–50 cm

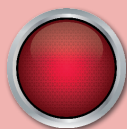
Suositus: Vihreä valo sisävesien siialle ja kiertovesikasvatetulle kalalle

Kysy kauppiaaltsi sisävesien villiä siikaa. Tuppi- ja pohjasiikakannat ovat elinvoimaisia ja järvisiika silmälläpidettävä. Vuoksen, Kymijoen ja Oulujoen vesistöissä esiintyvää jokikutuista planktonsiikaa tulee kuitenkin välttää, sillä se on vaarantunut vesirakentamisen vuoksi. Vihreän valon saa myös kiertovesikasvatettu siika.

Suositus: Keltainen valo kasvatetulle siialle ja villille karisiialle

Suurin osa kaupattavasta siiasta on kassi- ja alaskasvatettua kalaa. Karisiika on luokiteltu vaarantuneeksi lajiksi. Kantojen tilassa on paljon alueellista vaihtelua ja runsaat istutukset tukevat luonnonkantoja.

Suositus: Punainen valo vaellussiialle

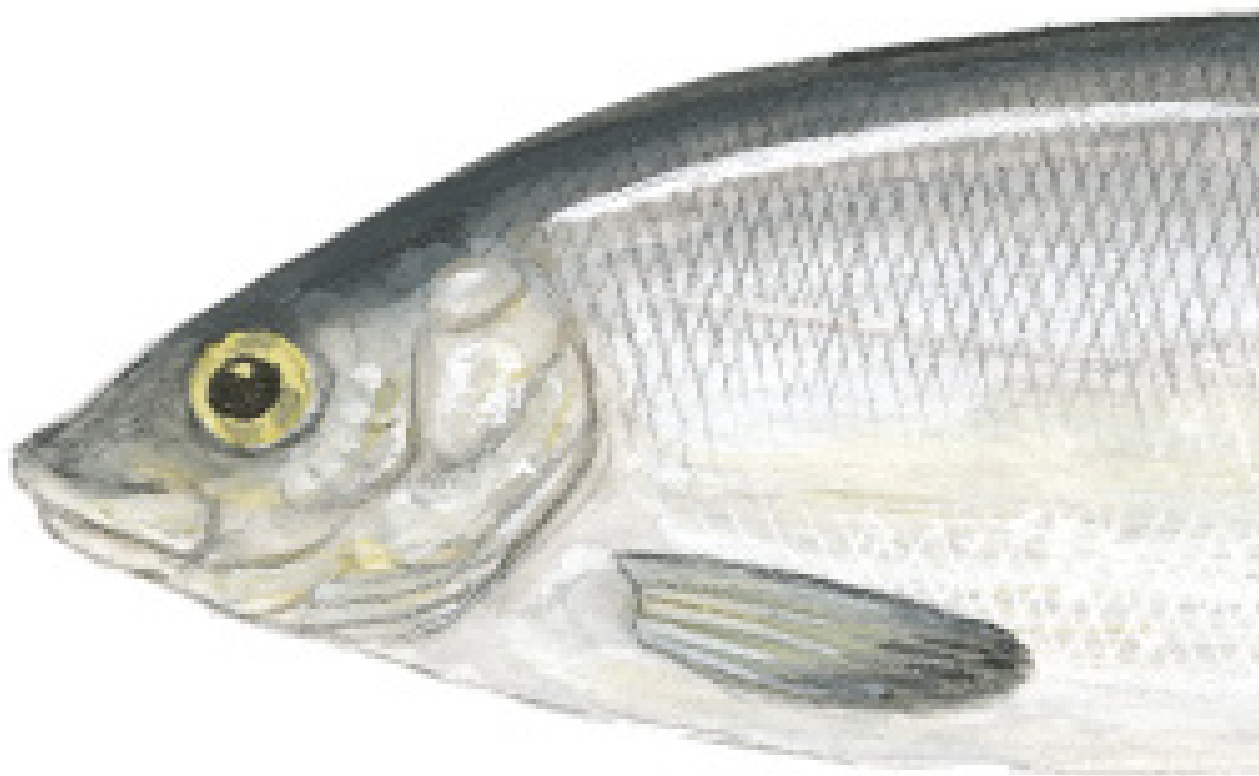
Itämeren vaellussiikakantamme ovat erittäin uhanalaisia (2010). Kalastus kohdistuu liaksi nuoriin vaellussiikoihin, jotka eivät vielä ole sukukypsiä. Siiankalastuksessa sivusaaliiksi jää myös äärimmäisen uhanalaisia meritaimenia.

Tiesitkö, että:

Siialle ei voi asettaa yleispätevää alamittaa, koska eri siikakantojen ja -muotojen kasvunopeus vaihtelee voimakkaastikin. Nopeakasvuiset kannat tulevat sukukypsiksi suurikokoisempina kuin hidaskasvuiset.

Lohikaloihin kuuluvasta siiasta tavataan meillä useita elinkierroltaan ja ruumiinrakenteeltaan toisistaan poikkeavia muotoja. Taloudellisesti tärkeimmät siikamuodot Suomessa ovat hidaskasvuinen karisiika, nopeakasvuinen vaellussiika, planktonsiika ja pohjasiika.

Suomalaiset arvostavat siikaa, ja se on ollut Suomen istutetuin kalalaji. Siian laitoskasvatuksen voidaan sanoa räjähtäneen Suomessa muuttaman viime vuoden aikana. Luonnossa siika elää viileissä ja hapekkaissa vesissä muiden lohikalojen tapaan. Eläinplanktonia tai pohjaeläimiä syövä siika voi kasvaa jopa kymmenkiloiseksi vonkaleeksi.

Levinneisyys

Siika on levinnyt koko maahan meren rannikolle ja sisävesiin. Nykyisin on saatavilla myös viljeltyä siikaa.

Kalastusmenetelmät

Verkot, rysät, nuotat, trooli ja vapakalastus.

Nykyinen kalakanta

Siikakanta on pienentynyt lähes koko Itämeren alueella. Suomen 2010 uhanalaisuusluokituksessa vaellussiika määriteltiin erittäin uhanalaiseksi ja Itämeren karisiika vaarantuneiksi. Lähes kaikki vaellussiikakannat ovat istutusten varassa koska luontaiset lisääntymisalueet on tuhotu tai kutuvaellus estetty vesirakentamisella, ja myös luontaisesti lisääntyviä kantoja tuetaan istutuksin. Siian istutukset ovat osittain olleet haitallisia, sillä eri siikamuodot ovat istutusten yhteydessä sekoittuneet. Toisaalta istutuksilla on luonnonkantoja tukeva rooli, minkä vuoksi istutuksia on syytä jatkaa.

Suositus: Vihreä valo peledsiialle (*Coregonus peled*)

Peledsiika on istutettu vieraslaji joka ei kaipa suojelua ja jonka kannat ovat paikoittain vahvat.

Peledsiika on pienikokoinen, siperialainen lohikalalaji jota on istutettu Suomeen 1960-luvulta lähtien. Elinvoimaisimmat kannat löytyvät pohjoisen tekojärvistä ja patoaltaista. Peledsiika on melko lyhytikäinen kala joka kasvaa lähinnä eläinplanktonilla. Peledsiikaa on ollut myynnissä polarmuikku nimellä – nimi joka kiellettiin harhaanjohtavana. Ulkonäöllisesti se muistuttaa enemmän muikkua kuin kotimaisia siikoja.

SILAKKA JA SILLI

(*Clupea harengus membras* ja
Clupea harengus harengus)

R: Strömming och Sill

E: Baltic Herring and Atlantic Herring

12–20 cm, noin 30 cm

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

Suositus: Vihreä valo

Osta enemmän silakkaa! Luonnonvarojen kuluksen kannalta on huomattavasti järkevämpää, että pyydetty silakka tulee suoraan ihmisten ravinnoksi kuin kalajauhona turkiseläinten, kanojen, sikojen tai kassilohienkaan rehuksi. Kalastajatkin hyötyvät, sillä rehuksi menevästä silakasta saa pienemmän kilohinnan kuin ruoaksi kaupattavasta silakasta. Suomalainen silakka on kalastettu pääosin Selkämereltä ja tämä Itämeren osapopulaatio on vahva ja pyyntiä ei ole ollut tarpeen rajoittaa.

Sillin kalastusta on jouduttu rajoittamaan kiintiöiden leikkauksilla. Tällä hetkellä sillin kalastus on pääosin kestävällä tasolla. Ostamalla enemmän silliä olet vaikuttamassa positiivisesti nykyisen saaliin järkevään jakautumiseen – silliä tulisi mennä enemmän suoraan ihmisravinnoksi ja huomattavasti vähemmän rehukäyttöön jossa sitä muunnetaan toiseksi eläimeksi huonolla hyöty-suhteella.

Tiesitkö, että:

Suomalainen syö keskimäärin vain noin 400g silakkaa vuodessa, eli kaksi annosta. Monet eivät syö siis lainkaan ja suurin osa meistä voisi lisätä silakan syöntiä. Silakasta saa aikaiseksi monenlaisia herkkuja; silakkakeitto on taivaallista ja sopisi julkisen sektorin ruokahuollonkin lounaslistoille, silakka-sushi taas on trendikäs mutta perinteisiä sushi-herkkuja vastuullisempi valinta.

Silakka on sillin Itämeressä elävä alalaji, joka on pienikokoisempi ja vähärasvaisempi kuin silli. Silakka on ainoa varsinainen merikalat, joka esiintyy runsaana koko merialueellamme.

Silakka ja silli ovat olleet tärkeitä ravinnonlähteitä pohjoisen ihmisille jo monien sukupolvien ajan. Silakka on nykyäänkin saalismäärältään Suomen ammattikalastuksen ylivoimaisesti merkittävin saalislaji. Suurin osa kalastajien silakkasaaliista kuitenkin jauhetaan kalajauhoksi ja käytetään eläinten rehuna. Lisäksi ihmisravinnoksi käytettävästä silakasta suuri osa menee vientiin Suomesta Venäjälle.

Silakka ja silli määritellään samaksi lajiksi. Kauppa- ja teollisuusministeriön mukaan silakka ja silli erotetaan siten, että vain yli 10 painoprosenttia rasvaa sisältävästä sillistä saa käyttää sillin nimeä ja vähärasvainen kala on kaupattava silakkana. Itämeren dioksiinipitoisuudet ovat tehneet silakasta osin arveluttavaakin ruokaa. Paljon silakkaa syövät kalastajat ovat kuitenkin keskimäärin terveempiä kuin muut suomalaiset.

Levinneisyys

Sillin taloudellisesti tärkeimmät kalastusalueet ovat Atlantin pohjoisosissa, vaikka silli elää myös Itämeressä. Silakkaa tavataan koko Itämeren alueelta.

Kalastusmenetelmät:

Trooli, kurenuotta, rysä ja verkot.

Nykyinen kalakanta

Sekä silakkaa että silliä liikakalastetaan rehuksi useilla niiden esiintymisalueilla.

SINISIMPUKKA

(*Mytilus edulis*)

R: Blåmussla

E: Blue Mussel

5–11 cm

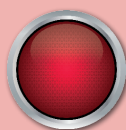
Löytyy myös
MSC-merkittynä!

SERTIFIOITU
VASTUULLISESTI
PYYDETTY
MSC
www.msc.org

Suositus: Vihreä valo viljellyille simpukoille

Suosi tuoreita ja viljeltyjä sinisimpukoita. Simpukanviljely poistaa vedestä ravinteita ja niiden tuottaminen tapahtuu kestävän kehityksen periaatteiden mukaan.

Suositus: Punainen valo luonnosta kerätyille

Vältä luonnon simpukoita, joita kerätään haroilla pohjaa kaapimalla, koska se vahingoittaa pohjan eliöstöä.

Itämeren kovien pohjien yleisin eliö on sinisimpukka. Sinisimpukat asuttavat kivisiä ja kallioisia merenpohjia aina 30 metrin syvyyteen asti. Sinisimpukalla on tärkeä merkitys Itämeren ravintoverkossa. Sinisimpukat suodattavat vedestä planktonia ravinnokseen, ja muun muassa kampelet ja haahkat puolestaan herkuttelevat sinisimpukoilla.

Simpukoita viljellään monin eri tavoin, esimerkiksi paalujen tai köysien pinnoilla. Simpukoita

ei tarvitse ruokkia kuten kaloja, vaan ne suodattavat vedestä pieneliöitä ravinnokseen. Sinisimpukanviljely poistaa siten ravinteita vedestä, mitä pidetään myönteisenä.

Suomen rannikolla meriveden suolapitoisuus on alhainen, ja siitä syystä sinisimpukat eivät voi kasvaa kovinkaan suuriksi. Valitettavasti suomalaisia sinisimpukoita ei suositeltaisi muutoinkaan syötäväksi, sillä ne keräävät suuren määrän haitallisia aineita, kuten sinilevämyrkyjä ja ympäristömyrkyjä suodattamastaan vedestä.

Levinneisyys

Atlanti ja Itämeri.

Pyyntimenetelmät

Luonnon sinisimpukoiden keräämisessä käytetyt menetelmät tavallisesti vahingoittavat pohjaeliöstöä.

SUUTARI

(*Tinca tinca*)

R: Sutare

E: Tench

30-50 cm

Suositus: Vihreä valo

Suosi suutaria. Lähinnä vanhempi ja viisaampi kansanosa tunnistaa suutarin arvon ruokakalana. Suutari onkin halpaa ja laadukasta ruokaa, erityisesti savustettuna. Suutarikannat Suomessa ovat arvioiden mukaan mahdollisesti paremmat kuin koskaan joten ei kun syömään!

Suutari on pienisuomuinen, vihertävänruskea kaunis särkikala jonka evät ovat tunnistettavan pyöreäreunaiset. Sitä löytyy parhaiten pienistä, pehmytpohjaisista järvistä, ja hidasvirtaisista jokivesistä ja rehevistä merenlahdista.

Suutarin liha on valkoista ja varsinkin savustettuna maukasta. Sitä voi onneksi ostaa vielä toreilta ja kauppahalleista, kuten lahnaakin. Suutari saavuttaa usein 2-3 kilon painon ja voi elää ainakin 15-20-vuotiaaksi. Ennen ruuaksi laittoa suutaria kannattaa pitää sumpussa makeassa vedessä pari päivää, jolloin kalan maku paranee.

Levinneisyys

Suutarin luontainen, jääkauden jälkeinen levinneisyys on Suomessa ollut rajatumpi ja painotukseltaan eteläinen mutta viime vuosisadan alkupuoliskolla sitä siirtoistutettiin pitkin sisämaata. Emokalat oli pyydetty merialueeltamme ja esim. Laatokan Karjalasta.

Pyyntimenetelmät

Onki, verkot, rysät ja katiskat

Nykyinen kalakanta

Suutaria voi pitää Suomessa elinvoimaisena, se myös lajina edelleen hyötty vesistöjen lämpenemisestä ja rehevöitymisestä. Riistan- ja kalatalouden tutkimuslaitos RKTL:n mukaan suutaria on Suomessa myös kasvatettu, ei kuitenkaan enää 2000-luvulla.

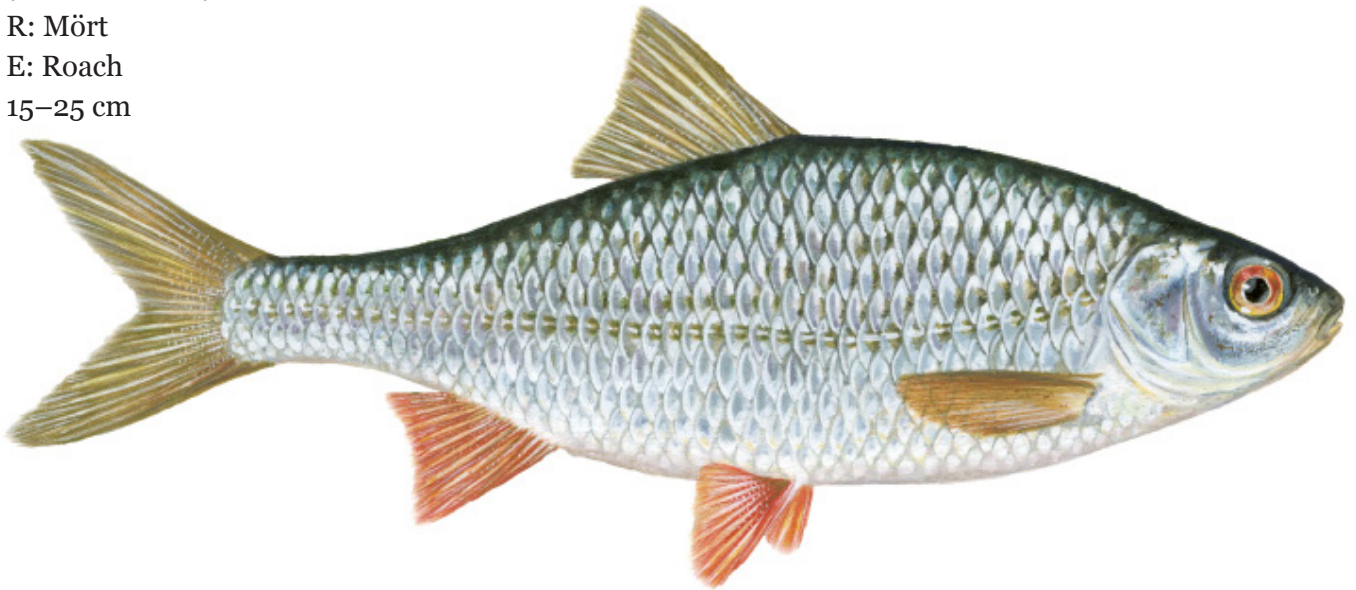
SÄRKI

(*Rutilus rutilus*)

R: Mört

E: Roach

15–25 cm

Suositus: Vihreä valo

Särki on maukas ja vahvanmakuinen kala, joka voisi kilpailla maussa tasavertaisesti eksoottisempien kalalajien kanssa. Särjen selkäfilee on paksu ja mehevä. Liha on vaaleaa ja kypsyy nopeasti. Ennakkoluulottomat ravintolat ovatkin jo ottaneet särjen valikoimiinsa ja onnekkaimmat ovat päässeet maistelevaan herkullista savusärkikiusausta ja särkikeittoa. Kotioloissa peratut pikkusärjet voi jauhaa ruotoineen kalapulliin, tehdä niistä kalalientä tai purkkisärkeä. Vaikka särki usein mielletään roskakalaksi, sen ravintoarvo on hyvä. Särkeä kannattaa suosia ruokakalana myös ekologisista syistä: se on lähiruokaa, se on rehevöityneissä vesissä lisäksi haitallinen laji, jonka määrää olisi pyrittävä vähentämään, koska tiheät särkikannat mutustelevat myös eläinplanktonia joiden tulisi pitää kurissa kasviplanktonin eli levän määrää. Särjen syöminen on siis herkkusuun ekoteko.

Tiesitkö, että:

Joskus pyydykseen on tarttunut jopa yli kaksikiloinen särjenvonkale.

Särki on ovela kala: se käy kiinni syöttiin kuin syöttiin, mutta osaa myös napata syötin näppärästi tarttumatta itse koukkuun. Jos kalamiestä kuitenkin onnistuu, saalis on maistuvainen. Särjen käyttöä ruokakalana vähentää sen ruotoi-

suus, mutta sitä on turha halveksia roskakalana. Särki kasvaa hitaasti ja elää jopa 25-vuotiaaksi. Sen pituus on 15–20 senttiä ja paino yleensä parhaimmillaan noin 500 grammaa. Särjen silmiä reunustavat punaiset renkaat. Särki liikkuu usein parvissa ja myös muiden kalojen joukossa. Se käyttää ravintonaan pohjaeläimiä ja kasveja ja vetäytyy talveksi syvälle, kuten muutkin särkikalat.

Levinneisyys

Särki on makean ja murtoveden kala, joka viihtyy reheväkasvuisissa vesissä. Sitä tapaa joissa, puroissa, järvissä, lammissa sekä merenrannikolla. Särki esiintyy yleisenä koko Suomessa pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta. Se elää myös muualla Euroopassa, ei kuitenkaan Espanjassa, Italiassa, Kreikassa ja Irlannissa.

Kalastusmenetelmät

Vapakalastus, verkot ja rysät ja katiskat.

Nykyinen kalakanta

Särki on Suomen kolmanneksi yleisin kalalaji. Sen kanta runsastuu rehevöitymisen seurauksena. Itämeren saaristossa särki on runsastunut voimakkaasti. Särkikalojen pyynnin tehostamisesta on tullut rehevöityneiden vesistöjen hoitomuoto. On tärkeää että näin kalastetut särjet päätyisivät biokaasulaitoksen sijaan ruokapöytään jolloin ne korvaisivat ulkomailta tuotua kalaa kulutuksessamme. Särjen tuotteistamisessa ja markkinoinnissa on vielä paljon tehtävää mutta jo nyt loistavaa savusärkisäilykettä on kaupoissa.

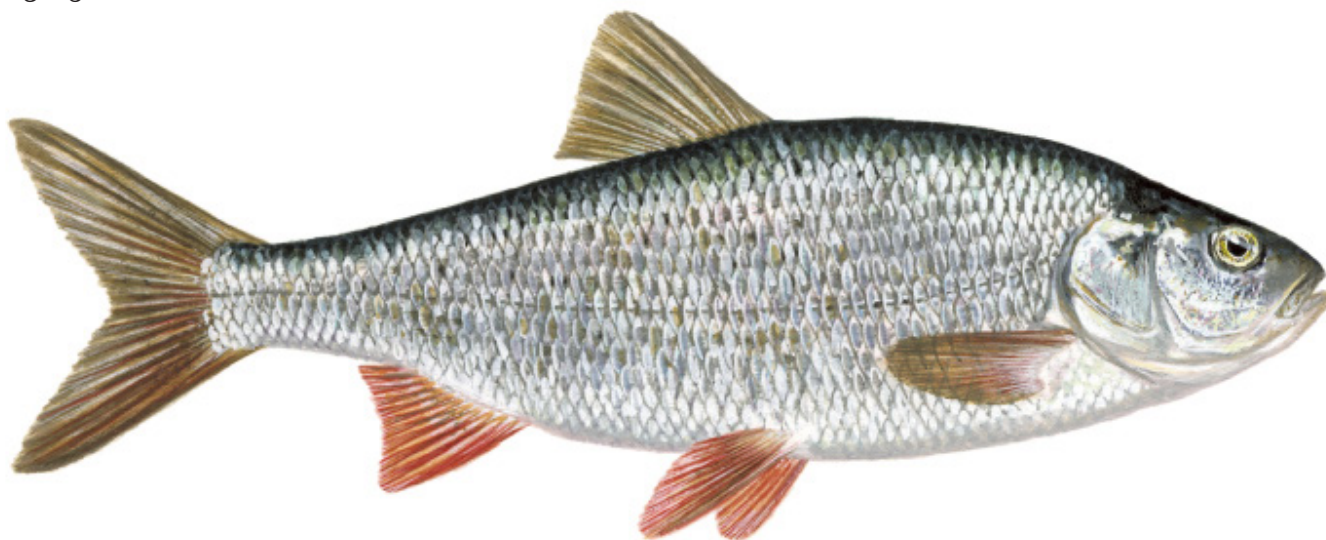
SÄYNE eli SÄYNÄVÄ

(*Leuciscus idus*)

R: Id

E: Ide

30-50 cm

Suositus: Vihreä valo

Suomalaiset säynekannat kestäisivät voimakkaampaakin kalastusta.

Säyne on isokokoinen särkikala joka saavuttaa jopa useamman kilon painon, siitä onkin vastusta myös urheilukalastajille. Valtaosa saaliista saadaankin mahdollisesti vapakalastuksella. Itämereen laskevien jokien suilta verkolla pyydettyä säynävää voi edelleen päätyä myyntiin vaikka sen arvostus onkin laskenut roimasti. Säynävän kyljet ovat yhden lajikuvausten mukaisesti messingsävyiset, sen silmät ovat keltaiset ja evät punaiset. Aikuisena se onkin melko helppo erottaa muista särkikaloista.

Levinneisyys

Toisin kuin monet muut särkikalat, säyne on suurten, kirkkaiden vesistöjen tyypillinen asukki. Sitä esiintyy yleisesti suurissa järvissämme, sekä myös Alpeilla ja jopa Baikaljärvässäkin.

Nykyinen kalakanta

Säyne on Suomessa elinvoimainen.

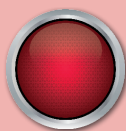
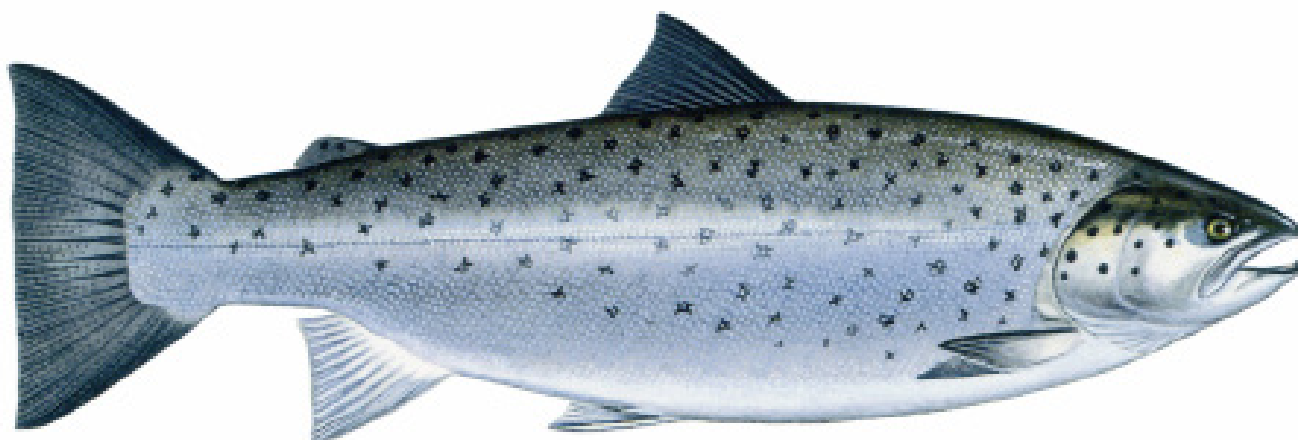
TAIMEN eli meritaimen ja järvitaimen

(*Salmo trutta*)

R: Öring

E: Brown Trout

40–70 cm

Suositus: Punainen valo villille kalalle

Taimenen kaikki villit muodot ovat Suomessa pääosin voimakkaasti heikentyneitä, ja vuonna 2010 julkaistun uhanalaisuusarvioinnin mukaan meritaimen on äärimmäisen uhanalainen ja taimenen sisävesikannat (napapiirin eteläpuolella) erittäin uhanalaisia.

Suositus: Keltainen valo kasvatetulle kalalle

Taimenta kasvatetaan jonkin verran Suomessa sekä lähialueilla kuten Ruotsissa ja Tanskassa.

Taimen on ulkonäöltään hyvin paljon lohta muistuttava lohikala. Taimenesta esiintyy Suomessa erilaisia ekologisista muotoja eli morfeja (m.): Itämereen laskevista joistamme mereen kasvamaan eli syönnökselle vaeltava meritaimen (m. *trutta*), reittivesien koskissa syntyvä ja järviolueella syönnöstävä järvitaimen (m. *lacustris*) ja pienvesien paikallinen muoto eli purotaimen (m. *fario*).

Vesiympäristön tilan huononeminen, vesirakentaminen ja liiallinen kalastus ovat karsineet taimenkantoja jo vuosien ajan. Suomen me-

ritaimenkannat ovat Itämeren alueella kaikista uhatuimpia. Meritaimen uhkaakin kadota vesistämme ja sekä ammatti- että virkistyskalastajien saaliista. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen mukaan tilannetta tulee parantaa tehostamalla kalastuksen säätelyä etenkin merellä. Suojelutoimena voitaisiin esimerkiksi suurentaa verkkojen silmäkokoa ja nostaa taimenen alamitta samaksi kuin lohella eli 60 senttiin. Kansainvälisen Merentutkimusneuvoston tutkijat suosittelevat meritaimenen alamitaksi jopa 65 senttimetriä.

Järvien säätelemättömän verkkopyynnin ja kutupaikkojen vähentymisen seurauksena myös järvitaimen alkaa olla lähes kokonaan istutusten varassa. Inarijärvestä on vielä hyvin menestyvä luonnonkanta. Aikaisempi harkitsematon istutuskäytäntö on myös osin tuhonnut eri vesistöjen erilaistuneiden luonnonkantojen geneettiset erot, mikä voi laskea kalojen elinkykyä. Järvitaimenta kasvatetaan istutuksia varten ja jonkin verran myös suoraan ruokakalaksi.

Nykyinen kalakanta

Villit kannat ovat uhanalaisia mutta torilla voi edelleen olla myytävänä meritaimenta, sitä ei kuitenkaan pitäisi ostaa eikä myöskään itse pyytää.

TASKURAPU

(*Cancer pagurus*)

R: Krabba

E: Crab

Suositus: Keltainen valo

Isotaskurapu (*Cancer pagurus*) on kalastetuista taskurapulaji Länsi-Euroopassa. Suomessa myynnissä oleva taskurapu on todennäköisimmin juuri isotaskurapu. Isotaskurapua kalastetaan suuria määriä etenkin Iso-Britannian ja Irlannin rannikolla. Vuonna 2007 isotaskurapuja kalastettiin maailmanlaajuisesti lähes 60 000 tonnia. Rapujen kalastusta on rajoitettu asettamalla alamittoja. Kantojen koosta ja kalastussensietokyvystä ei ole luotettavaa tietoa, joten myöskään faktoihin perustuvaa kalastushoitoa ei ole pystytty toteuttamaan. Nykyään isotaskurapuja myös kasvatetaan kasvatuslaitoksissa, mm. Ruotsissa.

Isotaskurapu elää kivisillä ja kallioisilla merenpohjilla rantaviivasta 30 metrin syvyyteen asti. Se on monien muiden rapujen tavoin yöeläin, joka piilottelee päivisin kivenkoloissa tai hiekassa ja lähtee pimeään tullen saalistamaan muita merenpohjan eläimiä. Hyvissä kasvuolosuhteissa isotaskurapu voi kasvaa jopa kolmen kilon painoiseksi ja elää kymmeniä vuosia. Ravut lisääntyvät talvella ja tuottavat suuria määriä poikasia. Ravunpoikaset elävät aluksi vapaassa vedessä ennen kuin asettuvat pohjalle elämään.

Taskurapujen kalastus on vuosikymmenten aikana tehostunut huomattavasti. Samalla saaliit ovat viisinkertaistuneet niistä määristä, joita Englannin rannikolta kalastettiin 1960-luvulla. Taskuravut myydään yleensä valmistamattomina kalatiskeillä. Yhdessä ravussa on syötävää lihaa noin 1/3 sen painosta.

Levinneisyys

Isotaskurapua tavataan Pohjois-Atlantilla ja Väli-meressä. Suomea lähimmät populaatiot elävät Pohjanmerellä. Itämerellä laji ei vähäsuolaisuuden vuoksi menesty.

Kalastusmenetelmät

Rapumerrat, ansat ja sivusaaliina troolauksessa.

Nykyinen rapukanta

Isotaskuravut ovat olleet ylikalastettuja varsinkin Iso-Britannian ja Irlannin rannikolla. Kalastusta on säännelty asettamalla ravuille alamittoja. Rapujen kantojen nykytilasta ja kehityksestä ei ole tarkkoja tietoja.

TILAPIA

(Cichlidae, *Tilapia sp.*)

R, E: Tilapia

Suositus: Punainen valo

Tilapiaa viljellään pääosin Kaakkois-Aasian maissa, alun perin paikallisasukkaiden ruoaksi ja tätä nykyä myös vientiin. Trooppisissa oloissa kasvatusta on vaivatonta mutta viljelyn ympäristövaikutukset ovat tuotannon mittavan kasvun myötä muodostuneet merkittäviksi. Käytetyt kemikaalit ja lääkeaineet päätyvät helposti ympäröivään vesistöön, samoin kuin kalankasvatuksesta aiheutuva ravinnekuormitus. Tuotannon ympäristövaikutusten ennaltaehkäisy ja hallinta ovat Aasiassa riittämättömiä ja valvonta heikkoa. Kalataudit ovat yleisiä ja tautien hallitsemiseen käytetään ympäristölle ja ihmiselle haitallisia kemikaaleja ja antibiootteja. Tautien leviämisen mahdollisuutta laitokselta toiselle tai luontoon ei myöskään kontrolloida riittävästi. Eläinten hyvinvointi sekä kalojen asianmukainen teurastus, kuljetus ja prosessointi ovat alikehittyneitä alueita esimerkiksi Vietnamin.

Tilapia on yleisnimitys lähes sadalle lajille kirjoahvenien heimoon kuuluvassa tilapioiden suvussa. Se on myös yleinen kauppanimi näille lajeille. Tilapiat ovat makean ja murtoveden lajeja. Ne viihtyvät hyvin pienissäkin vesimuodostelmissa ja ovat lähes kaikkiruokaisia.

Tilapioiden pyynti luonnonvesistä ei ole yhtä tuottoisaa kuin kasvatusta ja elinkeinona kalastus on jäänyt pienempään asemaan. Tilapian istuttaminen uusiin ympäristöihin on ollut monissa tapauksissa alkuperäiselle eliöstölle haitallista.

Tilapiat ovat suuria, kasvavat nopeasti ja ovat maukasta ruokakalaa. Vuosituotantona mitattuna tilapiat ovat maailmanlaajuisesti yksi tärkeimpiä ruoantuotantoon käytettyjä kalalajiryhmiä esimerkiksi lohien ja karppien rinnalla.

TONNIKALAT

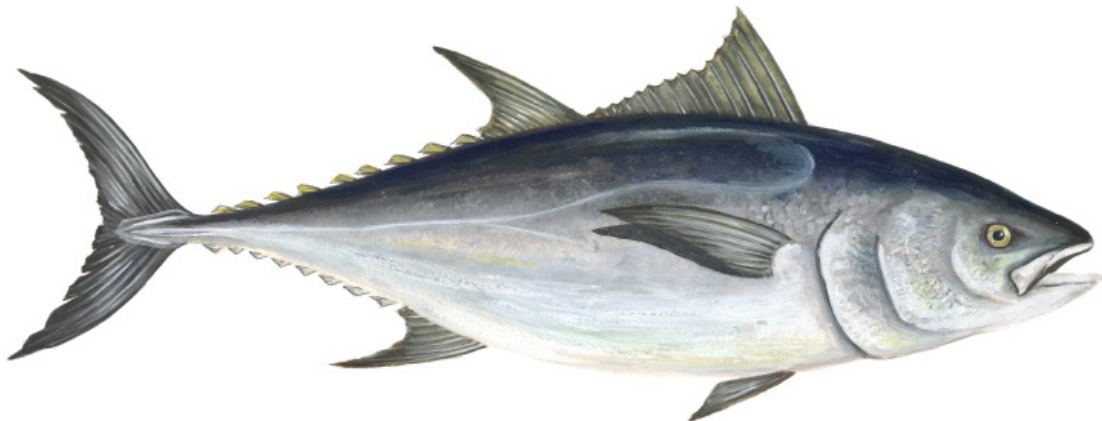
Sinievätonnikala
(*Thunnus thynnus*)
R: Blåfenad tonfisk
E: Bluefin Tuna

Isosilmätonnikala
(*Thunnus obesus*)
R: Storögd tonfisk
E: Bigeye tuna

Keltaevätonnikala
(*Thunnus albacares*)
R: Gulfenad tonfisk
E: Yellowfin tuna

Valkotonnikala
(*Thunnus alalunga*)
R: Vit tonfisk
E: Albacore, Longfin Tuna

Boniitti
(*Katsuwonus pelamis*)
R: Bonit
E: Skipjack, Bonito 50–200 cm

Suositus: Punainen valo tuoreelle tonnikalalle, kuten sinievä-, keltaevä- ja isosilmätonnikalalle.

Tuoreena myytävä tonnikala, jota tarjotaan sekä sushissa että tonnikalapihveinä, on pääosin peräisin suurikokoisista lajeista, joiden lähes kaikki kannat ovat ylikalastettuja. Vältä varsinkin Välimeren sinievätonnikalan ostamista, koska sen kanta on äärimmäisen voimakkaasti ylikalastettu ja vaarassa kadota. Sen laiton kalastus on hyvin yleistä. Keltaevä- ja isosilmätonnikalasta löytyy myös vavalla ja siimalla ongittuja kestävämpiä vaihtoehtoja.

Suositus: Vihreä valo MSC-merkitylle tonnikalalle

Kaikki MSC-merkityt kalatuotteet saavat WWF:n luokituksessa vihreän valon. Valkotonnikalaa on Suomessakin ollut saatavana MSC-sertifioidusta populaatiosta, jossa jokainen kala on pyydystetty yksittäin vavalla ja siimalla. Kalastuksen ympäristövaikutukset, kuten sivusaaliin osuus, on minimoitu ja saaliin kokonaismäärä on helppo pitää kestäväksi määritetyllä tasolla.

Suositus: Keltainen valo säilyke-tonnikalalle, kuten "Skipjack", "Bonito" ja "Albacore".

Skipjack- ja Bonito-nimiä saatetaan käyttää yleisnimityksenä ryhmälle pienikokoisempia tonnikalalajeja. Yleensä nimi viittaa Katsuwonus pelamis -lajiin, joka ei kuulu ns. aitotonnikaloihin (*Thunnini*) mutta kuuluu niiden kanssa samaan makrillikalajien Scombridae-heimoon. Pienemmistä lajeista ei saa yhtä korkeaa hintaa kuin sinievä-tonnikalasta, jonka pyynnissä käytetään hyväksi parvia paikallistavia lentokoneita, eikä pienten lajien kalastus ole näin onneksi yhtä tehokasta. Tonnikalankalastuksessa sivusaaliiksi joutuu muita kalalajeja, merinisäkkäitä, kilpikonnaa ja vesilintuja käytetystä kalastusmenetelmästä riippuen. Paras vaihtoehto on vavalla ja siimalla ongittu tonnikala, jolloin sivusaaliin osuus on pieni. Tällä menetelmällä pyydetään myös keltaevätonnikalaa. Tonnikan-pyynnin on ollut vaikea saada ympäristömerkintää koska voimakkaasti taantuneet tai romahtaneet populaatiot ei voi täyttää MSC-sertifikaatin kriteerejä.

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

Tonnikalat ovat valtamerissä eri puolilla maailmaa esiintyviä vähäruotoisia ja lihaksikkaita kaloja. Osa lajeista voi saavuttaa jopa tuhannen kilon painon. Tonnikalat ovat vaeltavia parvikaaloja, jotka elävät 50–100 yksilön ryhmissä saalistaen pienempiä kaloja ja mustekaloja.

Tonnikala, jota suomalaiset pääasiassa ostavat säilykkeenä, on lohien jälkeen syödyin kalalaji maassamme. Tonnikalat kuuluvat taloudellisesti maailman arvokkaimpiin kaloihin, minkä vuoksi useimmat tonnikalalajit ovat ylikalastettuja. Tonnikalojen kansainvälistä kauppaa ei ole onnistuttu rajoittamaan koska ne mielletään uhanalaisten villieläinten sijaan taloudellisesti erittäin arvokkaiksi elintarvikkeiksi.

Levinneisyys

Atlantti, Välimeri ja Tyyni valtameri.

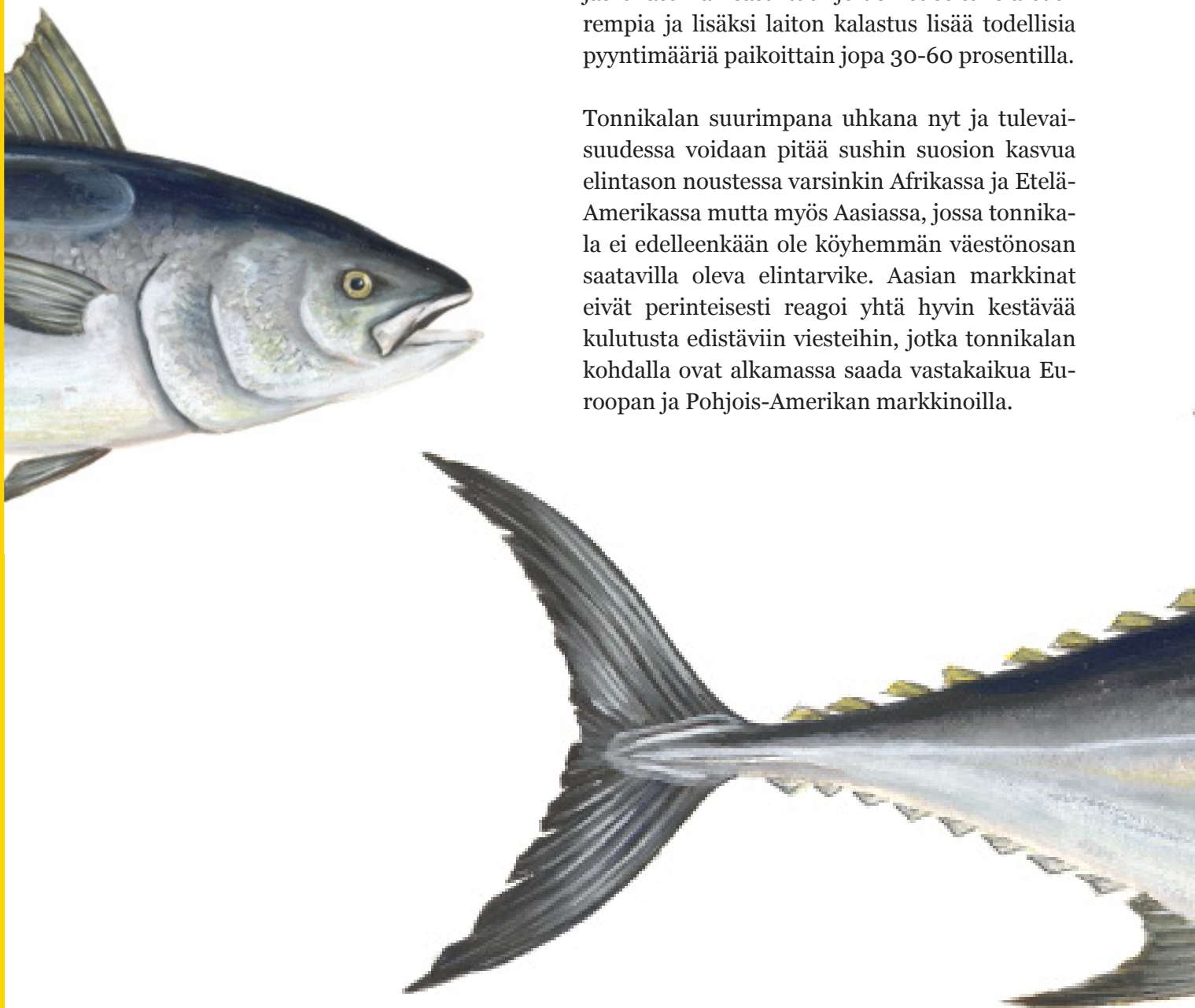
Kalastusmenetelmät

Kurenuotat, pitkäsiimat, ajoverkot, koukku-kalastus ja vapakalastus.

Nykyinen kalakanta

Varsinkin sinievätonnikalan kannat ovat roimasti romahtaneet liiallisen kalastuksen vuoksi. Pääosin kaikki tonnikalakannat ovat taantuneet ja ne ovat suuressa riskissä hävitä kokonaan, jos kalastuspaine ei tulevaisuudessa hellitä. Myönnetty vuosikiintiöt tonnikalan kalastukselle ovat jatkuvasti räikeästi tutkijoiden suosituksia suurempia ja lisäksi laiton kalastus lisää todellisia pyyntimääriä paikoittain jopa 30-60 prosentilla.

Tonnikalan suurimpana uhkana nyt ja tulevaisuudessa voidaan pitää sushin suosion kasvua elintason noustessa varsinkin Afrikassa ja Etelä-Amerikassa mutta myös Aasiassa, jossa tonnikala ei edelleenkään ole köyhemmän väestönosan saatavilla oleva elintarvike. Aasian markkinat eivät perinteisesti reagoi yhtä hyvin kestävää kulutusta edistäviin viesteihin, jotka tonnikalan kohdalla ovat alkamassa saada vastakaikua Euroopan ja Pohjois-Amerikan markkinoilla.

TURSKA

(*Gadus Morhua*)

R: Torsk

E: Cod

35–70 cm

Löytyy myös
MSC-merkittynä!

SERTIFIOITU
VASTUULLISESTI
PYYDETTY
MSC
www.msc.org

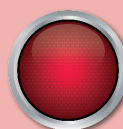
Suositus: Vihreä valo Barentsinmeren ja Itämeren itäisen populaation turskalle

Barentsinmerellä turskan mittavaan laittomaan kalastukseen on viime vuosina pystytty puuttumaan ja kalastus on nyt kestäväällä tasolla. Jos kannan koko säilyy tulevaisuudessa nykyisellä tasolla, tätä voidaan pitää tyydyttävänä saavutuksena. Itämeren Itäisen populaation tilan elvyttämiseksi on tehty paljon töitä ja muun muassa kalastusrajoitukset ovat edesauttaneet viime vuosien voimakaiden vuosiluokkien syntymistä. Työ on tuottanut tulosta, sillä kalastuskiintiötä on jo voitu nostaa. Kannan koko on kuitenkin vielä kaukana historiallisista huipuista ja paras valinta onkin MSC-sertifioitu turska, jonka kalastus perustuu kestävyyskriteereille, joita valvotaan tarkasti.

Suositus: Keltainen valo Itämeren läntisen populaation ja Islannin turskalle

Myös eteläisen Itämeren turskakanta on palautumaan päin. Kyseessä ei kuitenkaan välttämättä ole pysyvä muutos parempaan ja toipumisen onnistuminen täytyy varmistaa kalastusrajoituksin.

Suositus: Punainen valo Pohjanmereltä, Norjan rannikolta ja Tanskan salmista pyydetylle turskalle

Turska on palautumassa vuoden 2006 pohjalukemista. Turskan pohjatroolikalastuksessa Pohjanmerellä syntyy kuitenkin edelleen merkittäviä määriä sivusaalista, joka heitetään tyypillisesti laidan yli takaisin mereen. Turskakannan hoito-ohjelmat ovat voimassa EU:n ja Norjan vesillä, mutta suunnitelmien toimeenpano ontuu.

Tiesitkö että:

Kun lisääntyvä populaatio Itämeren pääaltaalla on riittävän iso, päätyy turskia ruokailemaan myös Suomen rannikolle - suolapitoisuus ei sen liikkumista siis rajoita.

Turska on pohjakala ja viihtyy pääosin jopa satojen metrien syvyyksissä. Se on kaikkiruokainen petokala joka kasvaa jopa kymmenien kilojen painoiseksi. Turskan hedelmöittyneet mätimunat jäävät kellumaan vesipatsaaseen joka vaatii riittävän korkean suolapitoisuuden. Itämeren huono happitilanne on vaikeuttanut myös turskan lisääntymistä.

Suomen rannikolla turskaa oli hyvin viimeksi 1980-luvun alussa ja moni suomalainen perhe tottui sitä käyttämään. Nykyään suomalaiset tuntevat turskan lähinnä pakastealtaasta, josta sitä saa ostaa muun muassa kalapuikkoina tai pakastefileinä. Britit syövät lähes kolmanneksen maailman turskasaaliista perinteisesti fish & chips -muodossa.

Levinneisyys

Pohjois-Atlantti ja Itämeri.

Kalastusmenetelmät

Troolit, kurenuotta, verkot ja rysät.

Nykyinen kalakanta

Merkittävä osa maailman turskakalakannoista on ylikalastettuja ja osa lähes sukupuuton partaalla. Maailman merkittävin turskapopulaatio Newfoundlandin rannikolla Kanadassa romahti ylikalastuksen seurauksena 1990-luvun alussa, eikä se ole kyennyt elpymään kalastuskiellosta huolimatta. Kalan katoamisen myötä katosi kymmeniltä tuhansilta ihmisiltä myös vauraus, jota rannikon suuret turskasaaliit olivat ruokkineet.

LISÄTIETOA KALASTA JA KALASTUKSESTA

Terveellinen kala

Kala on terveellistä! Kalassa on muun muassa terveellisiä rasvahappoja, useita vitamiineja ja kivennäisaineita sekä paljon proteiinia. Virallisten ravitsemussuositusten mukaan kalaa pitäisi syödä vähintään kaksi kertaa viikossa eri kalalajeja vaihdellen.

Itämeren kaloista on löydetty suhteellisen suuriakin määriä ympäristömyrkkyjä. Vältä siksi suurikokoisia petokaloja, ja noudata lajikohtaisia syöntisuosituksia.

Lisätietoa kalan terveysvaikutuksista ja ravintokoostumuksesta Kansanterveyslaitoksen tietopankissa: www.finel.fi

Tiesitkö, että:

- Sadassa grammassa kalaa on proteiinia 17–18 g ja rasvaa 5–25 g (rasvaiset kalat, kuten makrilli, silli, silakka ja lohi) tai 0,3–0,5 g (vähärasvaiset kalat, kuten turska).
- Kalassa on runsaasti hivenaineita, erityisesti seleeniä ja jodia. Ruodoissa on luustolle ja hampaille tärkeää fosforia.
- Kalassa on kaikkia vitamiineja paitsi C-vitamiinia. Rasvaiset kalat ovat erityisen hyviä A-, D- ja E-vitamiinien lähteitä.
- Kalan sisältämät rasvahapot vähentävät riskiä sairastua sydän- ja verisuonitauteihin.
- Kalasta saatava proteiini on biologiselta arvoltaan verrattavissa lihan, munan ja maidon proteiiniin, mutta muista lihatuotteista poiketen kalan rasvat ovat terveydelle edullisia tyydyttämättömiä rasvoja.

KALASTUSELINKEINO SUOMESSA

Suomi on maailman mittakaavassa pieni kalastusmaa, vaikka Suomi kalastaakin suhteellisen laajoilla vesialueilla. Suomi eroaa muista Pohjoismaista siten, ettei Suomella ole valtamerikalastusta, vaan merikalastus rajoittuu Itämereen. Suomalaisen ammattikalastuksen tärkeimmät saaliit ovat merialueilla olleet silakka, siika, kilohaili, lohi, kuha ja turska. Sisävesien ylivoimaisesti tärkein saalislaji on ollut muikku. Pienimuotoisena alkanut vesiviljely on nykyisin yksi kalatalouden kulmakivistä. Vesiviljelyllä tuotetaan sekä ruokakalaa että kalanpoikasia velvoite- ja muihin istutuksiin. Kirjolohen lisäksi Suomessa viljellään jo runsaasti siikaa ja jonkin verran taimenta, nieriää ja sampea. Kuhan ja ahvenen kasvatusta on kehitystyön alla.

Erityistä suomalaisessa kalataloudessa on suuri vapaa-ajankalastajien joukko, jonka osuus väestöstä on Suomessa suurempi kuin yhdessäkään muussa Euroopan maassa. Ammattikalastajien määrän vähentyessä vapaa-ajankalastajien saaliin osuus Suomen kalansaaliista on kasvanut.

Kalavarojen kestävä hyödyntäminen

Olemme jo kauan hyödyntäneet meriä niin kuin ne olisivat ehtymättömiä runsaudensarvia. Kalastusalukset ovat tulleet suuremmiksi. Niiden teknologinen kehitys ja valikoimattomat kalastustekniikat ovat johtaneet kalakantojen hälyttävään tilaan maailman merissä.

Vaikka nyt tiedämme, etteivät kalakannat ole ehtymättömiä luonnonvaroja, jatkamme silti usein entiseen tapaan kestäväntöntä liikakalastusta. Kalastus on tullut elinkeinona kannattamattomaksi jo monilla alueilla pienentyneiden saaliiden vuoksi. Poliittisin perustein myönnetty avustukset tukevat kannattamattomia kalastusaluksia, jotka jatkavat edelleen yhä pienenevien kalakantojen kalastusta. Tutkijat varoittivat jo kauan sitten kalakantojen suoranaista romahkamista, mutta heitä ei kuunneltu.

WWF työskentelee ehkäistäkseen biologisen monimuotoisuuden vähenemistä. Monimuotoisuus tarkoittaa koko monimutkaista eliöverkkoa, jossa ►

eläin- ja kasvilajit ovat vuorovaikutussuhteessa toisiinsa. Jos esimerkiksi kalastamme turskakannan sukupuuttoon, se ei tarkoita ainoastaan, että ihmiset menettävät hyvän ruokakalan. Se horjuttaa koko meren ekologista tasapainoa ja koettelee suurta joukkoa muita lajeja.

Nyt useiden kalakantojen tilanne on edennyt niin pitkälle, että meidän pitäisi lopettaa tiettyjen kalalajien kalastus ja niiden syöminen, jotta ne voisivat toipua ennen kuin on liian myöhäistä. Voi olla, etteivät meriluonnolle aiheuttamamme vahingot korjaudu koskaan, jos viivytelemme päätöksenteossa liian pitkään.

On tärkeää, että jatkamme niiden kalojen syömistä, joiden kalastus on biologisesti kestävä! Erityisesti kotimaisen kalan ja pienikokoisten lajien suosiminen olisi tärkeää. Näin myös suomalainen kalastuselinkeino säilyy ja kuljetuksesta aiheutuvat ympäristöhaitat jäävät mahdollisimman pieniksi.

Yli 70 % Suomessa myytävästä kalasta tuodaan ulkomailta. Kalan alkuperämerkintä ei takaa sen vastuullista pyyntiä. Kuluttajalle varma valinta on kotimainen kala, jonka kestävyys ja pyynnin vastuullisuuteen voi luottaa. Suomessa mm. laitton kalastus ei ole samanlainen ongelma kuin monessa muussa maassa. Ulkomaalaisten kalojen alkuperä ei useinkaan ole tiedossa; mukana voi olla laittomasti pyydettyä kalaa. Jos ostat ulkomaista kalaa, vaadi kauppiaalta MSC-sertifioituja tuotteita.

Tiesitkö, että:

- Tunnettua ja kuvattua kalalajia on maailmassa noin 26 000.
- Vain noin kahtakymmentä Suomen 70 kalalajista käytetään yleisesti ravinnoksi.
- Lähes puolet maailman kalansaalista käytetään kalajauhon ja kalaöljyn valmistamiseen. Ne käytetään pääasiassa eläinten rehuksi, mikä on eläinproteiinin haaskausta. Sen sijaan että söisimme pientä kalaa itse, muutamme sitä toiseksi kalaksi tai lihaksi huonolla hyötysuhteella vesi viljely- ja lihakarjantuotannossa.

Kalastuksen ympäristövaikutukset

Kaikilla kalastusmenetelmillä on suoria tai epäsuoria vaikutuksia ympäristöön. Sivusaaliin osuus maailman kokonaiskalansaaliista on jopa 40 %. Sivusaalis onkin yksi maailman meriä ja sen eliöitä voimakkaimmin uhkaava tekijä.

Merkittävä osa sivusaaliina saatavasta kalasta, jopa 30 miljoonaa tonnia vuodessa, heitetään kuolleena takaisin mereen. Esimerkiksi Helsingin Uima-stadionin aikuisten allas täyttyisi 30 kertaa vuoden jokaisena päivänä pois heitettävästä sivusaaliista!

Pikkukalojen ja kalanpoikasten lisäksi kalastuksen sivusaaliiksi joutuu kilpikonna, merinisäkkäitä ja merilintuja, joista joidenkin lajien kuolleisuus on noussut niin korkeaksi, että se vaarantaa lajin selviytymisen. Lisäksi monia kalalajeja uhkaa niiden kalastaminen niin pieni-kokoisina, etteivät ne ole ehtineet kertaakaan lisääntyä ennen pyydykseen joutumistaan.

Tietyt pyydykset tai kalastusmenetelmät voivat olla erityisen haitallisia meriympäristölle. Meren pohjaa pitkin vedettävät pohjatroolit tuhoavat pohjan rakenteita, kuten vedenalaisia harjanteita ja koralliriuttoja, pölyttävät pohjasedimenttiä ja vievät pohjien elämistön mennessään.

Pitkäsiimakalastuksessa ei voi valita, mitä kaloja koukkuihin jää kiinni, jolloin sivusaaliin määrä voi olla suurikin. Sivusaaliin määrää voi vähentää esimerkiksi sovittamalla kalastus tiettyyn aikaan, asettamalla koukut tiettyyn syvyyteen ja käyttämällä koukutyyppisiä, joissa sivusaalista tulee vähemmän.

Verkot, nuotat ja troolit valikoivat saalista huonosti. Verkon silmäkoolla voi kuitenkin vaikuttaa kalastettavien kalojen kokoon ja lajiin. Troolaukseen on kehitetty erilaisia laitteita ja menetelmiä, joilla saaliin joukosta voidaan erotella ei-toivotut sivusaaliit.

Tiesitkö, että:

- 99,4 % maailman merien pinta-alasta on kalastuksen piirissä.
- Meriin tahallaan tai vahingossa hylätyt verkot eli niin kutsutut aaveverkot jatkavat kalastusta pitkään pyydystäen kaloja, hylkeitä ja merilintuja.
- 400 miljoonaa kiloa kalaa, 100 miljoonaa kiloa selkärangattomia ja 80 miljoonaa kiloa kalanperkuujätettä heitetään takaisin Pohjanmereen joka vuosi. Yhteensä maailmassa heitetään joka vuosi noin 30 miljoonaa tonnia kalaa takaisin mereen. Tämä on jättiläismäistä kalavarojen haaskausta!

Tilaa itsellesi kätevä taskuopas osoitteesta
info@wwf.fi tai wwf.fi/tiedotus/esitteet/

Miksi meitä tarvitaan?

WWF:n tavoitteena on pysäyttää luonnon köyhtyminen ja rakentaa tulevaisuus, jossa ihmiskunta elää sopusoinnussa luonnon kanssa.

www.wwf.fi

© WWF 2012

Biologiset tiedot sekä kalastuksen kestävyys: WWF:n kansainvälinen esiselvitysaineisto, RKTL:n kala-atlas

Kannen kuva: Olli Toivonen / WWF

Lajikuvat: Scandinavian Fishing Year Book

Valokuvat: Sampsa Vilhunen / WWF

Ulkoasu: Alix Antell